

Woningbouwproject 'Hof van Esteren' fase 3 te Escharen

Ecologische quickscan

J.F.G. Maassen

Woningbouwproject 'Hof van Esteren' fase 3 te Escharen

Ecologische quickscan

Datum 11-5-2020

Maassen *ecologisch advies en onderzoek*

Jan Mosmanslaan 23
5237 BB 's-Hertogenbosch
T 073-6410858
maassen36@ziggo.nl
K.v.K 64413152
btw-id NL001289728826
rek.no NL55 INGB 0003 0208 71

<i>Projectno.</i>	<i>2004-1</i>
<i>Tekst en samenstelling</i>	<i>J. Maassen</i>
<i>Foto's</i>	<i>J. Maassen</i>
<i>Foto op omslag</i>	<i>J, Maassen</i>
<i>In opdracht van</i>	<i>Adviesbureau Schoenmakers Molenzicht 2 4881 BW Zundert</i>
<i>Wijze van citeren</i>	<i>J.F.G. Maassen; woningbouwproject 'Hof van Esteren, fase 3 te Escharen</i>
<i>Contactpersoon</i>	<i>Mw. L.Schrauwen (Schoenmakers advies)</i>
<i>Status</i>	<i>Definitief</i>
<i>Datum</i>	<i>11-5-2020</i>

© 2020 Maassen Ecologisch Advies en Onderzoek, 's-Hertogenbosch

Dit rapport is vervaardigd op verzoek van de opdrachtgever zoals hierboven aangegeven en is zijn eigendom. Niets uit deze rapportage mag worden vermenigvuldigd of openbaar gemaakt worden door middel van scanning, druk, internet, fotokopie of andere wijze zonder schriftelijke toestemming van de opdrachtgever Maassen Ecologisch Advies en Onderzoek, noch mag het zonder deze toestemming voor een ander doel gebruikt worden dan waarvoor het vervaardigd is.

Dit onderzoek is op zorgvuldige wijze uitgevoerd conform de toepasselijke en van kracht zijnde regelgeving ten aanzien van de natuurwetgeving. Het onderzoek betreft een momentopname en geeft een inschatting van de geschiktheid van de onderzoeklocatie voor beschermde soorten. Het incidenteel voorkomen van beschermde soorten is echter nooit met zekerheid te voorspellen.

Maassen Ecologisch Advies en Onderzoek is niet aansprakelijk voor vervolgschade, alsmede schade die voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van de werkzaamheden of andere verstrekte gegevens. De opdrachtgever vrijwaart Maassen Ecologisch Advies en Onderzoek voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

Inhoud

1	Inleiding	9
	1.1 Aanleiding	9
	1.2 Doelstelling	9
	1.3 Toetsingskader	9
	1.4 Leeswijzer	10
2	Het plangebied, beoogde ontwikkeling en ingrepen	11
	2.1 Ligging van het plangebied	11
	2.2 Inrichting en het huidig gebruik van het plangebied	12
	2.3 Beoogde ingrepen en ontwikkelingen	13
3	Wettelijk kader	15
	3.1 Inleiding	15
	3.2 Soortenbescherming	15
	3.3 Gebiedsbescherming	17
	3.5 Bescherming houtopstanden	18
	3.6 Rode Lijst	18
4	Onderzoeksresultaat en effectenbeoordeling	19
	4.1 Methodiek	19
	4.2 Gebiedsbescherming	20
	4.2.1 Beschermd natuurgebied	22
	4.3 Soortenbescherming	23
	4.3.1 Vaatplanten en bladmossen	24
	4.3.2 Zoogdieren (grondgebonden)	26
	4.3.3 Zoogdieren (vleermuizen)	27
	4.3.4 Vogels	28
	4.3.5 Reptielen	31
	4.3.6 Amfibieën	32
	4.3.7 Vissen	34
	4.3.8 Vlinders en libellen	34
	4.3.9 Overige ongewervelden	35
	4.4 Bescherming houtopstanden	36
5	Conclusie	39
	5.1 Samenvatting effectenbeoordeling	39
	5.2 Toetsing aan de Wet natuurbescherming	40
6	Voorzorgsmaatregelen, mitigatie en aanbeveling	42
	6.1 Algemene voorzorgsmaatregelen	42
	6.2 Bijzondere voorzorg- en mitigatiemaatregelen	42
	6.2 Aanbeveling en advies	42
7	Bronnen	45
	Bijlage 1 - Toelichting soortenbescherming	47
	Bijlage 2 - Soorten van de Vogelrichtlijn	48
	Bijlage 3 - Soorten van de Habitatrichtlijn	49
	Bijlage 4 - Nationaal beschermde soorten ('andere soorten')	52
	Bijlage 5 - Soorten met een vrijstelling	55

1 INLEIDING

1.1 Aanleiding

De initiatiefnemers hebben het voornemen tot uitbreiding van een woonwijk aan de zuidrand van de bebouwde kom van Escharen op de grens met het buitengebied. De voorgenomen ontwikkeling vindt plaats het kader van bestemmingsplan 'Hof van Esteren' dat in de bouw van maximaal 70 woningen voorziet. Het gehele plangebied beslaat een oppervlak van 4,5 ha en ligt aan de Zuidrand van de bebouwde kom van Escharen ingesloten tussen de wegen Beerschemaasweg aan de noordzijde en de Graafschedijk aan de zuidzijde. Deze rapportage beoordeeld fase 3 van deze herontwikkeling en betreft de bouw van 35 woonéenheden op een oppervlak onbebouwde grond van rond de 0,7 ha gelegen in de noordoosthoek van het totale grondgebied dat onder dit bestemmingplan valt en als projectgebied bestemd is.

Adviesbureau Schoenmakers te Zundert heeft de opdracht om deze ontwikkeling mogelijk te maken binnen de gestelde wettelijke kaders. Deze wettelijke kaders eisen ook een ecologisch onderzoek in de vorm van een quickscan flora en fauna. Maassen Ecologisch Advies en Onderzoek is aangezocht om deze quickscan uit te voeren.

1.2 Doelstelling

Doormiddel van deze quickscan worden aanwezige beschermde natuurwaarden in beeld gebracht en de mogelijke effecten daarop als gevolg van de beoogde herontwikkeling.

Het doel van dit onderzoek is het vaststellen/uitsluiten van aanwezigheid van beschermde soorten die zijn opgenomen in paragraaf 3.1, 3.2 en 3.3 van de Wet natuurbescherming. Beoordeeld wordt welke wijze en in welke mate de beoogde ontwikkeling effect kan hebben op het (mogelijk) voorkomen van beschermde soorten. Aanvullend wordt bepaald of ontwikkelingen effect hebben op beschermde natuurwaarden van nabijgelegen Natura 2000- gebieden, gebieden die behoren tot het Natuurnetwerk Nederland en houtopstanden die op basis van de Wet natuurbescherming zijn beschermd. Als de beoogde ontwikkeling kan leiden tot negatieve effecten die een overtreding van verbodsbepalingen uit de Wet natuurbescherming tot gevolg kunnen hebben, wordt de noodzaak voor een ontheffingsaanvraag beoordeeld en/of doet deze quickscan aanbeveling voor vervolgstappen om overtreding van deze verbodsbepalingen te voorkomen.

1.3 Toetsingskader

Deze quickscan toets aan

- Wet natuurbescherming op de onderdelen
 - Wnb soortenbescherming: hoofdstuk
 - Wnb gebiedsbescherming
 - Wnb houtopstanden
- Provinciale regelgeving op de onderdelen
 - Attentiegebied Natuur Netwerk Brabant
- Gemeentelijke regelgeving op het onderdeel
 - APV-bomenkap

1.4 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 worden de inrichting van het plangebied, de ligging van het plangebied in de omgeving en de voorgenomen ingrepen en herontwikkeling beschreven. In hoofdstuk 3 wordt het wettelijk kader geschetst dat de Wet natuurbescherming en de provinciale regelgeving biedt. Hoofdstuk 4 beschrijft in het eerste onderdeel de uitvoering van het onderzoek en de methoden die hierbij gehanteerd worden. In de volgende onderdelen van dit hoofdstuk worden de gebiedsbescherming en soortenbescherming behandeld. Per gebied en soortgroep wordt behandeld welk effect de ingrepen op beschermde soorten en gebieden kunnen hebben. In hoofdstuk 5 worden de mogelijke effecten die tot een overtreding van de Wet natuurbescherming kunnen leiden op beschermde gebieden en soorten kort samengevat. Aangegeven wordt welke overtredingen van wetsartikelen mogelijk zijn en voor welke ingrepen vervolgonderzoek en/of ontheffing nodig zijn. In hoofdstuk 6 wordt aangegeven welk voorzorg- en mitigatiemaatregelen gewenst zijn om overtredingen te voorkomen.

2 HET PLANGEBIED, BEOOGDE ONTWIKKELING EN INGREPEN.

2.1 Ligging van het plangebied

Het plangebied is gelegen binnen de grenzen van de gemeente Grave directe aan de zuidkant van de bebouwde kom van Escharen en maakt deel uit van een groter oppervlak grondgebied dat bestemd is voor stedelijke uitbreiding van de woonkern Escharen. Dit stedelijk uitbreidingsproject wordt binnen het geldende bestemmingsplan in verschillende fases uitgevoerd. Het grondgebied (met een blauwe onderbroken lijn omkaderd op fig.2) ten zuidwesten van het plangebied is reeds bebouwd en in gebruik voor bewoning. Op de westelijk helft van het grote perceel waarop het plangebied ligt, was ten tijde van het veldbezoek fase 2 in uitvoering en is de bouw van de woningen in ver gevorderde staat (nog niet te zien op fig.2). Nog niet uitgevoerd is de aanleg van de groenvoorziening aan de zuidkant van het plangebied. Dit gebied bestaat momenteel grotendeels uit verwaarloosd en verruigd grasland; een kleiner oppervlak biedt het beeld van agrarisch grasland dat in intensief agrarisch gebruik is. Het gehele bestemmingsvlak grenst aan de zuidkant aan de Graafschedijk waarlangs een mix van bebouwing en bos is. Het meest nabije beboste perceel, dat onder Natuur Netwerk Nederland valt, bestaat geheel uit eikenbos op een sterk geaccidenteerd ondergrond. Kruid- en struik laag zijn nauwelijks ontwikkeld en als gevolg van activiteiten van omwonenden maakt dit bos een verstoorde indruk.

Vanuit een breder landschappelijk perspectief gezien ligt het plangebied binnen en omgeving waar grote landbouwpercelen afwisselen met bosgebied zowel in kleinschalige vorm van houtwallen e.d. als in meer grootschaliger vorm van meer uitgestrekt bosgebied, zoals de Gasselse Bossen op 0,7 km oostelijk van het plangebied. Natte natuur is aanwezig in het natuurgebied De Raam aan de oevers van de beek de Graafsche Raam. Deze beek stroomt op 0,6 km afstand westelijk van het plangebied. Vloedbossen en stroomdalgraslanden zijn te vinden in het uiterwaardengebieden langs de Maas op 1,2 km noordelijk van het plangebied. Binnen omgevend agrarisch gebied is akkerbouw de dominerende activiteit.

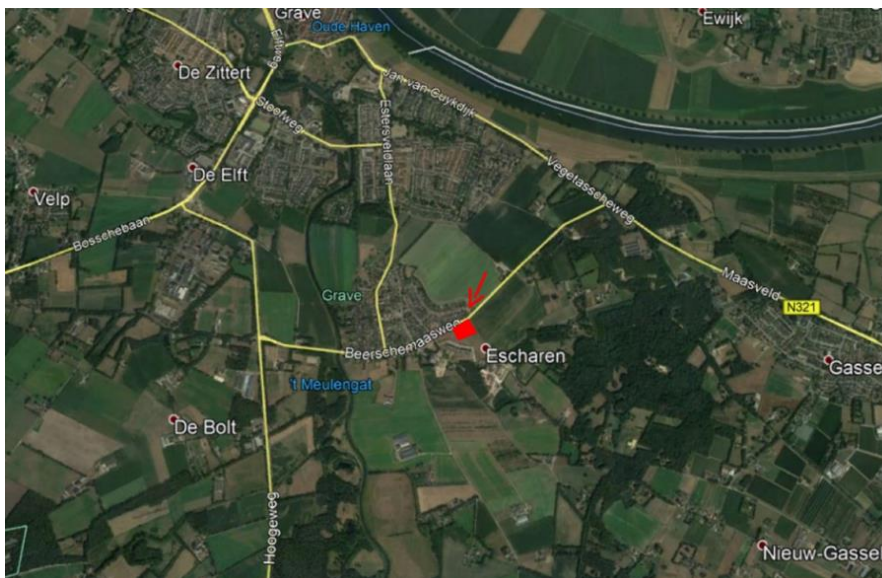

Fig.1. Ligging van het plangebied (rood vlak waar pijl naar toe wijst) in de omgeving. Luchtfoto: Google Earth

De bodem binnen de omgeving bestaat uit droge zandige en keerdgronden. Buiten het stromend water van de rivier en beken ontbreken grote open waters. De sloten binnen de directe omgeving zijn van het type dat een laag waterpeil voert of een deel van het seizoen droog staan.

2.2. Inrichting en huidig gebruik van het plangebied

Het grondgebied waar het plangebied uit bestaat is voormalige agrarisch terrein waarop grondwerkzaamheden zijn uitgevoerd voor het bouwrijp maken van de ondergrond. Aan de oostkant grenst het plangebied, en het gehele bestemmingsvlak waar het deel van is, aan een groot oppervlak akkerland dat ten tijde van het veldbezoek geheel egaal oranje kleurde als gevolg van het gebruik van onkruidbestrijdingsmiddelen. Aan de westkant grenst het plangebied aan een bouwterrein waarop de uitvoering van Hof van Esteren fase 2 plaats vindt. Aan de zuidkant grenst het plangebied aan een oppervlak verruigd natuurlijk grasland, waarop de toekomstige groenvoorziening voor de nieuwe woonwijk wordt aangelegd, en aan de noordkant met een wegsloot aan de Beerschemaasweg. De Beerschemaasweg markeert op deze hoogte de huidige grens van de bebouwde kom van Escharen. De wegsloot van de Beerschemaasweg is dicht begroeid met grassen en voerde ten tijde van het veldbezoek een waterpeil van slechts enkele cm. Langs de oostgrens en noordgrens zijn zeer recent nieuwe sloten gegraven. De sloten voeren een waterpeil van rond de 30 cm. Elke vorm van begroeiing ontbreekt nog ter hoogte van de waterkolom en op de lagere taluddelen.

Fig.2. Het plangebied en onderzoeksgebied is rood omkaderd. Het deel van het bestemmingsplan 'Hof van Esteren' dat reeds gerealiseerd is omkaderd door de blauwe onderbroken lijn. Het gebied dat door een groene gebroken lijn is omkaderd wordt ingericht als landgoed. (Luchtfoto Google Earth)

Het terrein bevat geen houtbegroeiingen en bebouwing. Buiten stortbergen van aarde, waarschijnlijk grotendeels vrijgekomen is door het graven van de sloten, bevat het terrein geen andere hoog opgaande zaken. De terreinranden zijn iets opgehoogd ten opzichte van de middendeel van het terrein. Het bodemmateriaal is zandig maar bevat ook een fractie klei/leem en humus en betreft dus geen aangevoerd puur mineraal bouwzand. Het middendeel van het terrein lijkt recent geïnuundeerd geweest te zijn, gelet op de begroeiing en een zichtbare afzetting van slib.

De begroeiing is van het type dat men kan verwachten op braakliggend terrein met vergraven bodem. De begroeiingdichtheid varieert sterk en er is over het algemeen veel open en onbegroeide bodem zichtbaar. Delen van het terrein zijn bedekt met een gefragmenteerde grasmat van pioniergrassen (Engels raaigras, Italiaans raaigras, straatgras en kweekgras). De vegetatie verkeert in het algemeen binnen een primair pioniersstadium waarbij beeldbepalend zijn een breed spectrum aan pionierssoorten met een één- of tweejarige levenscyclus. De gevarieerde begroeiingsstructuren bieden voor veel soorten insecten, vogels, amfibieën en zoogdieren aantrekkelijke leefomstandigheden. Mede door de hoge productie van nectar en zaden als voedselbron voor veel soorten bieden deze terreinen daardoor een tijdelijk verhoogde natuurwaarde. Niet alleen als gevolg

van menselijk ingrijpen maar ook bij een natuurlijke successie is deze natuurwaarde tijdelijk. Als de begroeiing zich binnen een relatief kort tijdsverloop verdicht en houtopslag de overhand krijgt neemt de soortenrijkdom af en verdwijnt voor veel diersoorten een geschikt microklimaat en voedselbronnen.

De wegbomen van de Beerschemaasweg vallen buiten het plangebied, maar worden hierbij wel in beschouwing genomen. Gelet op de uitvoering van de bouwplannen binnen fase 2 lijken deze intact te blijven en geïntegreerd te worden binnen de nieuwe woonomgeving. Ter hoogte van het plangebied betreffen deze bomen jonge knotwilgen met dunne en rechte stammen. Ter hoogte van het uiteinde van de bebouwde kom richting buitengebied gaat de bomenrij over in oudere en ecologisch waardevollere knotwilgen. De laatste drie oostelijk knotwilgen ter hoogte van het plangebied zijn van dit type.

2.3 Beoogde ingrepen en ontwikkelingen.

Fig.3 Een uit 2014 daterende verbeelding van de realisatie van het gehele bestemmingsplan Hof van Esteren op de website van de gemeente Grave. Bron: website gemeente Grave.

Fig.4 De verbeelding van de realisatie van fase 3 op basis van actuele bouwplannen. Het plangebied ligt binnen de rode omkadering. Bron: Schoenmakers advies.

De beoogde ontwikkelingen betreffen de volgende.

- Op een onbebouwd terrein worden 2 blokken met totaal 17 rijwoningen, 2 twee-onder-één-kapwoningen en 2 vrijstaande woningen gerealiseerd. De bouw is onderdeel van het groter woningbouwproject, dat deels al gerealiseerd is.
- Ten behoeve van de voorgenomen ontwikkeling dient geen bestaande bebouwing gesloopt te worden.
- Het plangebied bevat geen houtbegroeiingen. De enige houtbegroeiingen binnen de invloedssfeer van de bouwplannen waaraan ingrepen mogelijk zijn, betreffen de knotwilgen die als wegbomen langs de Beerschemaasweg staan aangeplant.
- De enige watervoerende elementen zijn kleine sloten langs de grenzen van het bouwterrein. Verwacht wordt dat de wegsloot langs de Beerschemaasweg gehandhaafd blijft en aan de watergang hooguit kleine ingrepen plaats vinden. Langs de west- en zuidrand van het terrein zijn recent nieuwe watergangen gegraven als onderdeel van de voorgenomen herontwikkeling.

-Voor de uitvoering van de bouwplannen vinden grondwerkzaamheden plaats voor het verder bouwrijp maken van het terrein, voor de aanleg van de funderingen en de onder- en bovengrondse infrastructuur. Niet bekend is of er heiwerkzaamheden plaats vinden.

-Na de bouw vindt er een groene inrichting plaats. Binnen de eindfase van het bestemmingsplan 'Hof van Esteren' betekent dit de aanleg van een landgoedpark aan de zuidkant van het plangebied en de aanplant van een rij bomen langs de oostgrens van het gehele bestemmingsvlak (zie fig.3).

Het plangebied gezien in de oost-westrichting

Het plangebied gezien zuid-noordrichting

Nieuw gegraven sloot langs de zuidelijke terreinrand.

Stortberg.

De Beerschemaasweg met wegbomen.

Zicht richting het plangebied vanaf de Graafschebaan.

3. WETTELIJK KADER

3.1. Inleiding

Op 1 januari 2017 is de nieuwe Wet Natuurbescherming van kracht geworden. Deze wet vervangt 3 wetten: de Natuurbeschermingswet 1998, de Boswet en de Flora- en Faunawet. Zowel in de voorgaande als nieuwe wetgeving zijn de nationale natuurwetgeving en internationale richtlijnen en verdragen verankerd, zoals Vogelrichtlijn, Habitatrichtlijn, Wetland-Convention, Conventie van Bern, Cites en Verdrag van Ramsar. De wet is opgesplitst in de bescherming van soorten (soortbescherming) en bescherming van gebieden (gebiedsbescherming).

3.2 Soortenbescherming

Bij de Wet Natuurbescherming gelden een aantal verbodsbepaling ter bescherming van planten- en diersoorten (zie bijlage). De wet kent twee beschermingsniveaus waarbij drie categorieën beschermde soorten worden onderscheiden.

- Europees beschermde soorten volgens de Vogelrichtlijn
- Europees beschermde soorten volgens de Habitatrichtlijn.
- Nationaal beschermde soorten.

Europees beschermde soorten

Het zwaarst beschermingsniveau gelden de Europees beschermde soorten. De bescherming van vogels is op Europees niveau geformaliseerd doormiddel van de Vogelrichtlijn en die van de overige soortgroepen doormiddel van de Habitatrichtlijn. De Europese bescherming middels de Habitatrichtlijn beschermd soorten van de Habitatrichtlijn bijlage IV en het verdrag van Bonn bijlage I, voor zover hun natuurlijke verspreidingsgebied zich in Nederland bevindt. Dit betreffen o.a. alle vleermuissoorten die in Nederland en Europa inheems zijn. Op deze soorten is het beschermingsregime van § 3.2 van de Wet natuurbescherming van toepassing.

Voor soorten van Verdrag van Bonn bijlage II is de bescherming bij ingang van de Wet Natuurbescherming opgeheven of deze vallen onder het beschermingsregiem van nationaal beschermde soorten (zie verder bijlage 1).

Nationaal beschermde soorten ("andere soorten")

Voor nationaal beschermde soorten geldt een zwakker beschermingsregiem en er kan per provincie en per soort vrijstelling verleend worden voor ingrepen die betreffen ruimtelijke ontwikkeling en bestendig beheer en onderhoud. Voor alle inheemse diersoorten, beschermt of onbeschermd, geldt de zorgplicht. De zorgplicht wil zeggen dat men deze niet onnodig mag doden, verwonden of beschadigen. Voor onbeschermden soorten geldt geen ontheffingsplicht maar alleen de zorgplicht. De 'andere' nationale soorten staan vermeld in bijlage A en B van de wet die hoort bij artikel 3.10 en 3.11. Op deze bijlage staan soorten uit de soortgroepen zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen, kevers en vaatplanten. Het betreft een limitatieve lijst. Op deze soorten (zie bijlage 4) is het beschermingsregime van § 3.3 van de Wet natuurbescherming van toepassing.

Bescherming verblijfplekken

Ook verblijfplaatsen van soorten uit beide categorieën die als "vast" kunnen worden aangemerkt zijn beschermd en worden aangeduid als jaarrond beschermde verblijfplekken. Deze bescherming geldt alleen de vaste verblijfplaatsen van vogels en zoogdieren. Een vaste verblijfplek betreft een verblijfplek waarnaar een dier regelmatig terugkeert en niet slechts éénmalig voor een specifieke functie gebruikt wordt, zoals de nesten van de meeste vogels. Voor soorten die onder de

Vogelrichtlijn vallen zijn er verschillende gradaties in beschermingsniveau, afhankelijk hoe kwetsbaar de instandhouding van de soort is in relatie tot gebruik van de vaste verblijfplek (zie hoofdstuk 3.3). In samenhang met de verblijfplek wordt ook de leefomgeving beschermd zover deze van belang is om het functioneren van de verblijfplek mogelijk te maken.

Ontheffingsplicht

Onder de Wet natuurbescherming is niet altijd een ontheffing nodig bij handelingen met gevolgen voor beschermde plant- en diersoorten. Vaak kunnen maatregelen getroffen worden zodat verbodsbepalingen niet worden overtreden, zoals de werkzaamheden uitvoeren buiten de kwetsbare periode, het aanpassen van de werkvolgorde of de werkzaamheden faseren in ruimte en tijd. In sommige gevallen kan er gebruik gemaakt worden van vrijstelling. Een vrijstelling is een uitzondering op een wettelijk verbod, die wordt vastgelegd voor een van tevoren bepaalde categorie van gevallen. Een toegepaste vorm van vrijstelling is onder meer door het werken met een door het ministerie van LNV goedgekeurde gedragscode, door middel van een Programmatische Aanpak of via een provinciale verordening. Vrijstelling doormiddel van een goedgekeurde gedragscode geldt voor alle vogelsoorten en nationaal beschermde soorten, zowel voor werkzaamheden in het kader van bestendig beheer en onderhoud als voor werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting en ontwikkeling (een verschil met voorgaande wetgeving).

Beschermingsregiem soorten vogelrichtlijn §3.1 Wnb	Beschermingsregiem soorten Habitatrichtlijn §3.2 Wnb	Beschermingsregiem andere soorten §3.3 Wnb
Art 3.1 lid 1 Het is verboden in het wild levende vogels opzettelijk te doden of te vangen.	Art 3.5 lid 1 Het is verboden om soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen	Art 3.10 lid 1a Het is verboden om soorten opzettelijk te doden of te vangen
Art 3.1 lid 2 Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen	Art 3.5 lid 4 Het is verboden voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen	Art 3.10 lid 1b Het is verboden de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren opzettelijk te beschadigen of te vernielen
Art 3.1 lid 3 Het is verboden eieren te rapen en deze onder zich te hebben	Art 3.5 lid 3 Het is verboden om eieren van dieren in de natuur opzettelijk te vernielen en te rapen.	Niet van toepassing
Art 3.1 lid 4 en lid 5 Het is verboden vogels opzettelijk te storen, tenzij de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.	Art 3.5 lid 2 Het is verboden dieren opzettelijk te verstoren	Niet van toepassing
Niet van toepassing	Art 3.5 lid 5 Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen.	Art 3.10 lid 1c Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen.

Als dergelijke garanties niet kunnen worden gegeven moet men afhankelijk van de soort en ingreep ontheffing aanvragen van artikelen geformuleerd in de Vogelrichtlijn (§3.1 Wnb), of Habitatrichtlijn (§ 3.2 Wnb) of het beschermingsregiem "Andere soorten" (nationaal beschermde soorten) (§3.3 Wnb).

Voor jaarrond beschermde verblijfplekken en functionele leefomgeving van soorten die onder de Habitatrichtlijn en Vogelrichtlijnen vallen is respectievelijk artikel 3.5 lid 4 en artikel 3.1 lid 2 van toepassing en geldt een verbod om de verblijfplekken en functioneel leefgebied te verstoren. De wet beschermt jaarrond beschermde verblijfplekken van nationaal beschermde soorten volgens artikel

3.10 lid 1b. Bij deze categorie is, evenals bij vogels waarvan de nestelplekken niet jaarrond beschermd zijn, het verbod tot opzettelijke verstoring niet van toepassing, noch de bescherming van de functionele leefomgeving. Onder de term "opzettelijk" moet men ook de zgn. "voorwaardelijke" opzet verstaan; dat betekent dat de initiatiefnemer zich bewust moet zijn van de effecten van zijn handelingen.

Zorgplicht

In de Wet natuurbescherming is in artikel 1.11 een zorgplicht opgenomen:

Iedereen dient voldoende zorg in acht te nemen voor de in het wild levende dieren en planten, en ook voor hun directe leefomgeving. De zorg houdt in ieder geval in dat een ieder die weet of kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen voor flora of fauna kunnen worden veroorzaakt, verplicht is alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van hem kunnen worden gevergd om die gevolgen te voorkomen of, voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken.

De zorgplicht geldt altijd, en voor alle planten en dieren, of ze beschermd zijn of niet, en in het geval dat ze beschermd zijn ook als er ontheffing of vrijstelling is verleend.

Toetsing

In tegenstelling met de voorgaande Flora en Faunawet is de bescherming in mindere mate individueel en dient de staat van instandhouding van de gehele populatie meer in aanmerking genomen te worden.

Een ontheffingsaanvraag wordt o.a. beoordeeld op de volgende punten:

- aanwezigheid van aanvaardbare alternatieve mogelijkheden
- aanwezigheid van een wettelijk belang
- de staat van instandhouding van de soort en behoud van functionaliteit van de verblijfplek.

Het wettelijk belang betreft, afhankelijk van de status van de soort, een Nationaal wettelijk belang (Vrijstellingsbesluit) of een Europees wettelijk belang (Habitatrichtlijn of Vogelrichtlijn). Deze wettelijke belangen hebben o.a. betrekking op de openbare veiligheid, volksgezondheid, veiligheid luchtvaart en bescherming van flora en fauna.

3.3 Gebiedsbescherming

De gebiedsbescherming onderscheidt twee typen beschermde natuurgebieden

- De gebieden die op Europees niveau een bescherming genieten en aangewezen zijn in het kader van de Habitatrichtlijn (HR), Vogelrichtlijn (VR) en Verdrag van Ramsar (wetlands). Deze gebieden vallen onder de noemer van Natura 2000 en betreffen gebieden van grote ecologische waarde.
- Natuurgebieden en verbindingsstructuren die op landelijke basis zijn ingesteld en vallen onder het Natuurnetwerk Nederland (NNN). Deze natuurgebieden en hun onderlinge verbindingen vormen een samenhangend ecologisch netwerk. De NNN is de opvolging van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS).

Natura 2000-gebied

Ook hier genieten de gebieden die onder een Europees beschermingsregime vallen de meest striktste bescherming.

Voor beide categorieën van beschermde gebieden geldt dat activiteiten die een negatief effect hebben op de kwaliteit van de gebieden in het algemeen verboden zijn. Uitgezonderd zijn activiteiten binnen Natura 2000 gebied die uitgevoerd worden in het kader van vastgelegde beheersplannen ten behoeve van Natura 2000 doelen. Een ontheffing wordt alleen verleend als er geen reële alternatieven zijn, de staat van instandhouding van soorten niet in gevaar komt en er sprake is van een groot openbaar belang, dat o.a. de volksgezondheid en openbare veiligheid kan betreffen.

De ontheffingsverlening gaat veelal gepaard onder strikte voorwaarden en beperkingen en er is altijd sprake van een compensatieplicht. Bij Natura 2000 gebied wordt doormiddel van een voortoets beoordeeld of er negatieve effecten verwacht kunnen worden en in hoeverre deze als significant beoordeeld kunnen worden. Bij niet-significante negatieve effecten volgt een "lichte" beoordeling doormiddel van een Verslechteringtoets. Bij significante negatieve effecten wordt de "zware" route gevolgd doormiddel van een Passende beoordeling en ADC-toets.

Natuur Netwerk Nederland (NNN-gebied)

Het uitgangspunt voor de bescherming van gebieden die vallen onder Natuurnetwerk Nederland is de eis dat de wezenlijke kenmerken en waarden van deze gebieden niet door een ingreep worden aangetast. In of in de directe nabijheid van een NNN-gebied geldt het 'Nee, tenzij' principe. In principe zijn geen ontwikkelingen toegestaan die de 'wezenlijke kenmerken of waarden' aantasten.

3.5 Bescherming houtopstanden

De Wet natuurbescherming § 4.1. Houtopstanden vervangt de voormalige Boswet, waarbij dezelfde voorwaarden grotendeels gelden. Evenals de Boswet betreft de bescherming in het algemeen houtopstanden buiten de bebouwde kom zover deze een groter oppervlak van 10 are hebben of een rij van meer dan 20 bomen betreffen, geen deel uitmaken van begroeiingen op erven of in tuinen en geen aanplant voor cultuurdoeleinden en houtwinning betreffen. Er geldt een meld- en heraanplant plicht.

3.6 Rode lijsten

Rode lijsten geven een overzicht van soorten die uit Nederland zijn verdwenen of duidelijk achteruit zijn gegaan. Rode lijsten hebben een signaleringfunctie en geen juridische status. Plaatsing op de lijst betekent daarom niet automatisch dat de soort beschermd is. Daarvoor is opname van de soort onder de Wet natuurbescherming nodig. De Rode lijsten zijn richtinggevend voor toekomstig beleid. Van overheden en terrein behorende organisaties wordt verwacht dat zij bij beleid en beheer rekening houden met de Rode lijsten.

4. ONDERZOEKSRESULTAAT

4.1 Methodiek

Literatuuronderzoek

In het kader van deze quickscan heeft een bronnenonderzoek plaatsgevonden, waarbij is gekeken naar gebiedsgerichte bescherming en mogelijke aanwezigheid van beschermde soorten in het plangebied en directe omgeving. Er is voor het soortenonderzoek gebruikgemaakt van gegevens van diverse websites, o.a. van de nationale databank (NDFF), kennisdocumenten en diverse verspreidingsatlassen. Voor de gebiedsgerichte bescherming is gekeken naar de ligging van het plangebied ten opzichte van relevante natuurterreinen in de omgeving, de ligging ten opzichte van Natuurbeschermingswet-gebieden als Habitat- en Vogelrichtlijngebieden en Natuurnetwerk Nederland (NNN), en bijzonder provinciale beschermingszones (Groenblauwe mantel). Daarvoor is o.a. gebruik gemaakt van de website van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit en die van de provincie Noord- Brabant. Bron van de NDFF-gegevens die in het verslag vermeld worden is: NDFF - quickscanhulp.nl; datum van 25-4-2020.

Veldonderzoek

Het veldbezoek werd op 29-4-2020 tussen 14.00 en 13.00 uur uitgevoerd door dhr. J. Maassen. Tijdens het veldbezoek was het rond de 16 graden C, harde wind (wk3), half tot geheel bewolkt. Een weertype dat als getypeerd kan worden als wisselvallig lenteweer.

Tijdens de uitgevoerde veldonderzoeken zijn de aanwezige biotopen in het plangebied vastgesteld. Ook is onderzoek gedaan naar biotopen en natuurwaarden in de directe aangrenzende omgeving waarop ontwikkelingen binnen het plangebied van invloed op kunnen zijn. Aan de hand van de aanwezige biotopen kan worden bepaald of er mogelijk beschermde soorten voorkomen. Naast de biotopen zijn directe en indirecte aanwijzingen opgenomen, die kunnen duiden op het voorkomen van beschermde soorten. Behalve het fysiek aantreffen van exemplaren van soorten is er ook gelet op bijv. hollen, uitwerpselen, prooiresten, braakballen vraat-, loop- en veegsporen. Deze waarnemingen zijn bij de beoordeling betrokken. De aanwezige biotopen zijn vergeleken met de habitateisen van beschermde planten- en diersoorten. Op basis van deze vergelijking is beoordeeld welke van deze soorten in het plangebied kunnen voorkomen. De bevindingen van het veldbezoek en het literatuuronderzoek zijn verwerkt in onderstaande notitie.

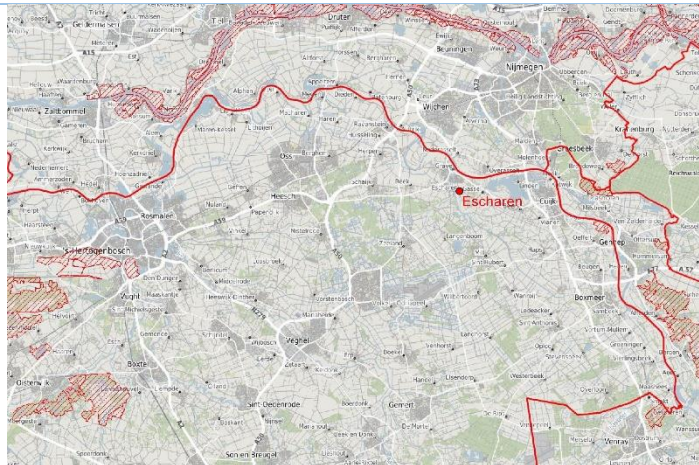
4.2 Gebiedsbescherming

4.2.1 Beschermd natuurgebied

Ligging

Fig.4 Ligging van het plangebied (rode stip) ten opzichte van Natura 2000 gebied (rood gearceerd).

Bron: Provincie Noord-Brabant

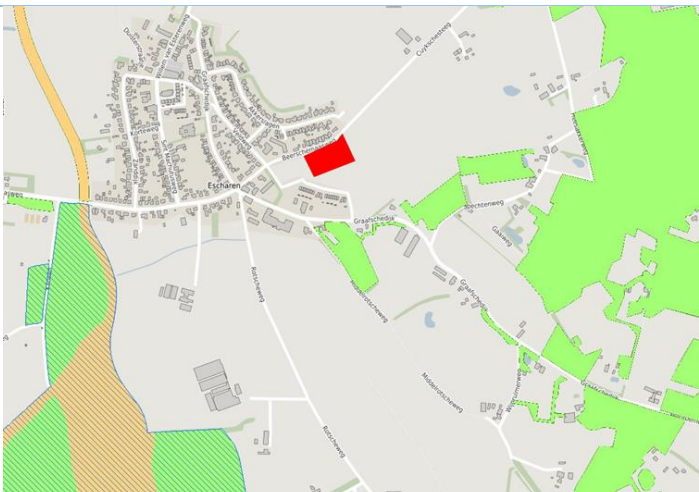
Natura 2000

Het dichtstbijzijnde Natura-2000 gebied binnen de Brabantse provinciegrens is de *Oeffelter Meent*, hemelsbreed op 10 km afstand zuidoostelijk van het plangebied. Buiten de provinciegrenzen zijn dat de *St. Jansberg*, *Maasduinen* en de *Rijntakken*. De *St.Jansberg* ligt op een afstand van 10 km oostelijk van het plangebied; de *Maasduinen* en *Rijntakken* liggen respectievelijk 14 km zuidoostelijk en 14 km noordelijk van het plangebied. De *Oeffelter Meent* bevat kwetsbare rivierbegeleidende vegetatietypen van stroomdal- en overstromingsgraslanden. De Sint Jansberg en Maasduinen bevat voor stikstofdepositie gevoelige natuur van respectievelijk bronbossen en heide. De overige Natura 2000-gebieden liggen op aanzienlijk grotere afstanden.

Fig.5. Ligging van het plangebied (rode cirkel) ten opzichte van de NNN-structuren (helder gekleurde oppervlakken).

Verklaring.
Gearceerd: Natte Natuurparels

Bron: Provincie Noord-Brabant

NNN-gebied

De dichtstbijzijnde gebieden die onder het Natuurnetwerk Brabant (NNB-provinciaal deel) vallen liggen op de korte afstand van 0,25 km zuid en zuidoostelijk van het plangebied en betreft wat versnipperd bosgebied waaraan het beheertype N 16.06 van droog bos met productie is toegekend. Aansluitend daarop ligt op een grotere afstand van 6-7 km oostelijk de Gasselse Bossen een

	groter aanééngesloten droog bosgebied. Op ongeveer 0,7 km westelijk van het plangebied stroomt de beek de Graafsche Raam, waaraan de functie van ecologische verbindingsstructuur is toegekend. Aan de westoever van de beek ligt het natuurgebied de Hoge Raam waaraan de status van Natte Natuurparel is toegekend. De beheertypen N 12.02 van kruiden- en faunarijk grasland, N15.02 van Dennen- eiken- en beukenbos, N04.02 van Zoete Plas en N03.01 van Beek en Bron zijn hier de dominante beheertypen.
--	--

Effectenbeoordeling

Toelichting van wettelijk kader	Natura 2000-gebied is beschermd middels de Wet natuurbescherming. Deze wet onderscheidt naast een directe aantasting ook een indirecte aantasting door factoren die op afstand van invloed zijn, de zgn. externe werking. De wettelijk bescherming van NNN-gebied is geregeld via de Provinciale Ruimtelijke Verordening. Voor deze gebieden geldt een overtreding op basis van zowel een interne als externe werking, alleen indien sprake is van een aantasting van wezenlijke waarden en kenmerken zoals die in het beheer- en ambitieplan zijn vastgelegd. Zover de externe werking betrekking heeft op de toevoer van stoffen door lucht en water geldt deze niet voor NNN-gebied. Een tegenstelling met de regelgeving voor Natura 2000-gebied zoals die vastgelegd is in de Wet natuurbescherming.
Oppervlak	Het plangebied en omliggende gebied maakt geen onderdeel uit van de NNN/EHS of Natura2000-gebied. Van een directe aantasting en afname van areaal aan beschermd natuurgebied is daarom geen sprake.
Natura 2000	<i>Externe werking op korte afstand</i> Alle Natura 2000 gebieden liggen op voldoende ruime afstand om geen negatieve invloeden verwacht worden van factoren met een externe werking die met een korte reikwijdte op afstand werken, als bodemtrillingen, geluids- en lichtbelasting. <i>Stikstof</i> Een mogelijke werking op afstand geldt hier uitsluitend de factor stikstofdepositie op Natura 2000-gebied. Een factor die ook op grotere afstand werkzaam is en op basis van zijn reikwijdte van bijzonder negatieve invloed kan zijn op kwetsbare natuurgebieden. In de uitvoerende fase kan een tijdelijke verhoging van de factor stikstofdepositie plaats vinden ten gevolge van de uitstoot van het bouwverkeer en machines die tijdens de bouw gebruikt worden. Na de uitvoerende fase kan verwacht worden dat de nieuwbouw en de verkeersbewegingen die deze genereren een nieuwe bron van stikstofuitstoot is. In de 'Handreiking woningbouw en Aerius' van de Rijksoverheid blijkt uit de algemene conclusie dat bij maximaal 50 laagbouwwoningen, gebouwd op zandgrond op minimaal 7 km afstand van een Natura 2000-gebied, de stikstofdepositie onder gemiddelde omstandigheden 0,00 mol/ha/jaar is: voor projecten met een stikstofdepositie van 0,00 mol/ha/jaar hoeft geen vergunning in het kader van de Wet natuurbescherming te worden aangevraagd. <u>Conclusie</u> Het plangebied is gelegen buiten de 7 km-straal van de nabije Natura 2000-gebieden en het aantal wooneenheden van 45 valt buiten de norm van 50 laagbouwwoningen; op basis daarvan is voor "fase 3", waarvan hier verslag gedaan wordt, geen Aeriusberekening vereist. Op basis van het totale aantal woonéenheden die gerealiseerd binnen de gehele projectontwikkeling 'Hof van

	Esteren' is wel een Aeriusberekening vereist om negatieve effecten op Natura 2000-gebied geheel uit te sluiten.
<i>NNB-gebied Beleidskader</i>	De Verordening ruimte NB stelt in artikel 5.1.lid 7, dat als een bestemmingsplan gelegen buiten het Natuur Netwerk Brabant leidt tot een aantasting van de wezenlijke ecologische waarden en kenmerken van het Natuur Netwerk Brabant anders dan door de verspreiding van stoffen in lucht of water, negatieve effecten waar mogelijk worden beperkt en de overblijvende, negatieve effecten worden gecompenseerd.
<i>NNB-gebied effecten en conclusie</i>	De dichtstbijzijnde gebieden die vallen onder het Natuurnetwerk Brabant (NNB) en liggen op een korte afstand van 0,3 km van het plangebied en betreft droog eikenbos van een algemeen type. Het plangebied ligt buiten NNB-gebied waardoor en directe fysieke aantasting uitgesloten kan worden. Hoewel het NNB-gebied tamelijk dichtbij ligt is de afstand voldoende om redelijkerwijs geen negatieve effecten op basis van een externe werking te verwachten die de wezenlijke waarden en kenmerken van dit NNB-gebied kunnen aantasten. Binnen de totale ontwikkeling wordt een deel van het aangrenzend agrarisch terrein omgezet in meer natuurlijke terrein wat op den duur een versterking betekent van de nabijgelegen delen van NNB. <u>Conclusie</u> Een toetsing aan het NNN/EHS-beleid wordt niet noodzakelijk geacht.

4.3 Soortenbescherming

Vaatplanten	
Bescherming en voorkomen Wnb §3.2	<i>Habitatrichtlijn</i> Een viertal inheemse plantensoorten zijn strikt beschermd middels bijlage 4 van de Habitatrichtlijn. Deze vaatplanten betreffen de drijvende waterweegbree, kruipend moerasscherm, groenknolorchis en zomerschroeforchis. Voor bijlage 4-soorten geldt de strikte bescherming ook buiten hun prioritair aangewezen habitatgebieden. Genoemde soorten zijn te strikt gebonden aan een hoogwaardig natuurlijk milieu van water, moerassen en vochtige heide en blauwgraslanden om binnen de directe omgeving van het plangebied te verwachten. De drijvende waterweegbree is als habitatrichtlijnsoort landelijk de minst zeldzame vaatplant en komt tamelijk wijdverspreid in de provincie Noord-Brabant voor. De soort is gebonden aan een hoogwaardige zachte waterkwaliteit van beken en vennen.
Wnb §3.3	<i>Nationale bescherming</i> Onder de nationale bescherming vallen 76 soorten vaatplanten waarvan de meeste uiterst zeldzaam zijn. Onder deze beschermingscategorie valt een hoog aandeel zeldzame akkeronkruiden die als gevolg van de intensivering van de akkerbouw vrijwel uit het agrarisch landschap verdwenen zijn. Een aantal zeer zeldzame soorten uit onderhavige beschermingscategorie groeit op stenige standplaatsen en kan op oude muren aangetroffen worden. In tegenstelling tot de voormalige Flora- en Faunawet zijn door de Wet natuurbescherming niet alle orchideeënsoorten meer beschermd. Onder de nationale bescherming vallen zo'n 8 soorten die allen in de provincie Noord-Brabant uiterst zeldzaam of uitgestorven zijn.
NDFF-gegevens	Als enige (nationaal) beschermde soort wordt binnen de 1-km straal de wilde averuit vermeldt; een zeldzame soort van het oostelijk rivierengebied en de Hollandse kustduinen. Binnen de omgeving kan deze als specifieke soort van de droge stroomruggronden langs de Maas verwacht worden. Op een grotere afstand binnen de 1-5 km straal worden een opvallend groot aantal zeldzame akkeronkruiden als dreps, glad biggenkruid, akkerogentroost, akkerboterbloem, korensla en zelfs de zeer zeldzame roggelelie vermeld. Andere soorten die vermeld worden en eveneens gebonden zijn droge kalkrijk gronden van enigszins verstoord karakter, zijn de knollathyrus en naakte lathyrus. Geheel natuurlijke standplaatsen van de meeste van de genoemde soorten zijn op basis van hun zeldzaamheid en bekend verspreidingsbeeld binnen de directe omgeving uit te sluiten of de kans om deze te verwachten zijn uiterst gering. De herkomst kan in de meeste gevallen vrijwel zeker herleid worden als gevolg van het toenemende gebruik van bloemrijke zaadmengsels voor het inzaaien van bermen en akkerranden. Als enige habitatrichtlijnsoort wordt binnen de 0-5 km-straal de drijvende waterweegbree vermeldt. Deze soort is strikt gebonden aan een hoogwaardig watermilieu van beken en vennen. Dit type water ontbreekt geheel binnen en nabij het plangebied, wat de soort geheel uitsluit.

Waarnemingen	Tijdens het veldbezoek werd voor het terreintype een breed spectrum aan kenmerkende pioniersoorten waargenomen met een éénjarige levenscyclus. Zoals de verschillende geel bloeiende kruisbloemigen als herik, zwarte mosterd, raapzaad en sofiekruid; akkeronkruiden als vogelmuur, gewone spurrie, kluwenhoornbloem, driekleurig viooltje, herderstasje, zandraket, schijnkamille, zandmuur en verschillende soorten klapproos. Op vochtige bodem werden dominantbegroeiingen van greppelrus vastgesteld. Soorten als gele ganzenbloem en phacelia op het terrein zijn afkomstig uit zaadmengsels. Beschermde, bedreigde, zeldzame of andere soorten die een bijzondere botanische waarde vertegenwoordigen, werden echter niet waargenomen.
Effecten beoordeling	Op het terrein ontbreken de condities om standplaatsen van beschermde soorten te verwachten anders dan van een zeer tijdelijke en niet duurzame aard. Op bouw- en andere ruderaal terrein bestaat altijd de kans om beschermde soorten aan te treffen waarvan de zaden toevallig op het terrein terecht zijn gekomen. De open bodem zonder gesloten grasmat biedt goede condities voor de zaden om te ontkiemen; condities die elders veelal ontbreken. De zaden kunnen aangevoerd zijn door b.v. bouwverkeer of letterlijk komen aanwaaien. Beschermde soorten die op het terrein een stabiele natuurlijke standplaats vinden, of een standplaats die gebonden is aan een langduriger traditionele beheervorm (denk aan zeldzame) akkeronkruiden op traditioneel beheerde graanakkers), kunnen uitgesloten worden.

Greppelrus als pionier op slibafzetting

Driekleurig viooltje

4.3.2 Zoogdieren (grondgebonden)

Voorkomen en bescherming	
Habitatrichtlijn Wnb§3.2	Onder de Europese bescherming van de Habitatrichtlijn vallen een aantal zeezoogdieren, die vanzelfsprekend binnenlands uitgesloten kunnen worden. Binnenlands kunnen als Europees beschermde zoogdieren wel bever, otter, noordse woelmuis en verschillende soorten vleermuizen verwacht worden. De groep van vleermuizen wordt in een apart hoofdstuk behandeld. De bever is een soort die vanuit het riviereengebied steeds verder via de beekdalen

	zuidwaarts in Brabant opruikt. Ook van de otter vertoont een soortgelijk verspreidingspatroon, maar is alsnog veel zeldzamer.
Nationaal beschermd ('andere soorten') Wnb §3.3	<i>Nationaal bescherming zonder vrijstelling</i> Op basis van ligging en landschappelijke omgeving kunnen in de nabijheid van het plangebied een aantal soorten uit het middelzware beschermingsregiem waarvoor geen vrijstelling geldt verwacht worden. Dit betreffen eekhoorn, das, kleine marterachtigen en steenmarter. De bescherming zonder vrijstelling van kleine marterachtigen, als wezel, bunzing en hermelijn geldt alleen de provincies Noord-Brabant en Noord-Holland. Deze soorten komen vrij algemeen voor en zijn moeilijk vast te stellen. Kleine marterachtigen verplaatsen zich vooral via lijnvormige landschapselementen zoals houtwallen en greppels. Landschapselementen in een geschikt habitat voor kleine marterachtigen zijn o.a. struwelen, hoge graslandvegetatie, houtstapels, holle bomen, houtwallen, takkenrillen of stapels stenen of puin. Voor de bunzing is water in de nabijheid van belang. Kleine marterachtigen zijn moeilijk vast te stellen op basis van een kort en éénmalig veldbezoek. De steenmarter is een soort van steenachtige biotopen en schuilplaatsen. De soort komt met name voor aan de rand van dorpen en steden, maar is ook te vinden nabij boerderijen en kleinschalige cultuurlandschappen. De steenmarter vindt vaste verblijfplaatsen in oude schuurtjes met weinig menselijke activiteit of woningen met toegankelijke zolder-, en of kruipruimten. De steenmarter laat gewoonlijk duidelijke sporen na als uitwerpselen, prooiresten, stank en krabsporen. De voorkeurs habitat voor eekhoorn bestaat uit gemengde bossen, bosrijke tuinen, parken en houtwallen, daar waar voedselmogelijkheden voorhanden zijn. De das kent een grootschaliger landschapsgebruik dan voornoemde soorten en onderhoudt verblijfplekken buiten de directe bebouwde omgeving. Het zwaartepunt van het Brabants verspreidingsgebied van de das is geconcentreerd in de noordoostelijke helft van de provincie en in het bijzonder noordoostelijk deel van de provincie. Dus binnen de omgeving waarbinnen het plangebied ligt. <i>Nationale bescherming met vrijstelling</i> Een nationale bescherming met vrijstelling geldt voor een aantal algemene zoogdieren die in de meeste gevallen als uitgesproken cultuurvolger gelden. Uit deze beschermingscategorie kunnen in het bijzonder binnen de bebouwde omgeving in het algemeen een aantal kleine zoogdiersoorten als gewone bosspitsmuis, huisspitsmuis, bosmuis, veldmuis en egel verwacht worden. Deze zullen zich voornamelijk op terreindelen waar voldoende dekking door begroeiing is ophouden. Grotere soorten als ree, haas en vos zullen kunnen de directe nabijheid van bebouwing mijden indien er geen duidelijke voedselbron is. Voor al deze soorten is slechts de zorgplicht van toepassing, d.w.z. dat onnodig doden of verwonden vermeden dient te worden.
Effectenbeoordeling	
NDFF-gegevens	<i>Habitatrichtlijn</i> Uitgezonderd van vleermuizen (die hier in een apart hoofdstukje behandeld worden) ligt het plangebied te ver buiten het landelijk verspreidingsgebied en

	specifiek habitatgebied van soorten waarvoor het strikte beschermingsregiem van de Habitatrichtlijn geldt om deze in de nabije omgeving te verwachten. De enige soort die de NDFF-gegevens vermelden binnen de 1-km straal is de bever. Het enige geschikt habitatgebied voor deze soort binnen de 1 km-straal is gelegen binnen het stroomgebied van de Graafsche Raam op 0,7 km afstand van het plangebied. Op iets grotere afstand buiten de 1-km-straal is de soort bekend van de Maas en zijn oevergebieden. <i>Overige soorten</i> Uit het middelzware beschermingsregiem van andere soorten waarvoor geen vrijstelling geldt vermelden de NDFF-gegevens de das, steenmarter en eekhoorn. Waarnemingen van kleine marterachtigen (hermelijn, bunzing) worden pas binnen de 1-5-kmstraal gedaan. Voor andere soorten binnen die binnen de 1 km-straal die vermeld worden, als egel, dwergmuis en kleine bodembewoners als rosse woelmuis en veldmuis, geldt een vrijstelling.
Waarneming	Tijdens het veldbezoek werden geen waarnemingen van beschermde zoogdiersoorten gedaan, noch sporen die wijzen op aanwezigheid daarvan.
Effecten	<i>Habitatrichtlijn</i> De bever, de enige habitatrichtlijnsoort die binnen de 1-km-straal voorkomt, kan uitsluitend verwacht worden binnen het habitatgebied van stromend water met begeleidende ooi- en moerasbossen. Dit biotooptype ontbreekt geheel binnen het plangebied en directe omgeving waardoor de soort geheel uitgesloten kan worden. Ook de overige soorten waarvoor de strikte bescherming van de habitatrichtlijn geldt kunnen geheel uitgesloten worden op basis van hun verspreidingsbeeld en specifieke habitatvereisten. <i>Overige soorten</i> Het plangebied bevat geen elementen als bebouwing, holle bomen, hout- en steenstapels of afvalbergen die jaarrond beschermde verblijfplekken van zoogdieren kunnen bevatten. Noch zijn er gegraven holen aanwezig die als verblijfplek kunnen functioneren. De kans is wel groot dat das verblijfplekken in de nabijgelegen bosgebieden ten zuiden van het plangebied onderhoudt, echter aanwezig van burchten binnen en rond het plangebied kunnen geheel uitgesloten worden. Er werden ook geen aanwijzingen gevonden dat de das binnen het plangebied foerageert. Door het ontbreken van bomen is het plangebied ongeschikt om de eekhoorn te verwachten. Wel kan een aantal roofdieren onder de genoemde soorten foerageergebied vinden binnen het plangebied. Dit geldt ook voor de vos, waarvoor een vrijstelling geldt. De prooi zal voornamelijk bestaan uit kleine bodem bewonende zoogdieren, als de verschillende woelmuizen en bosmuis, waarvan de stand op een terrein als het onderhavige groter is dan gemiddeld. Een gevolg van een hoge productie van zaden als voedselbron voor kleine knaagdieren. Voor de kleine bodem bewonende zoogdieren die men verwachten kan geldt een vrijstelling en is alleen de zorgplicht van toepassing. Buiten kleine knaagdieren kan men uit deze categorie ook verschillende soorten spitsmuizen, haas en de egel op het terrein verwachten.
Conclusie	Negatieve effecten op van jaarrond beschermde verblijfplekken van zoogdieren kunnen als gevolg van de voorgenomen ontwikkeling geheel uitgesloten worden. Voor alle zoogdieren, zowel zonder als met vrijstelling, die men op het terrein kan aantreffen dient uitsluitend de zorgplicht in acht worden genomen.

4.3.3 Zoogdieren (vleermuizen)

Bescherming en voorkomen	
Bescherming Wnb § 3.2	Alle in Nederland voorkomende vleermuizen staan vermeld in Tabel 3 bijlage IV van de Europese habitatrichtlijn en zijn daardoor op Europees niveau beschermd. Deze bescherming betreft ook de vaste rust- en verblijfplaatsen. Onder deze vaste rust- en verblijfplaatsen wordt verstaan: "het gehele systeem waarvan een populatie gebruik maakt tijdens de jaarcyclus van de soort". <i>Vleermuizen onderhouden verschillende type verblijfplekken als paarverblijven, winterverblijven, kraamverblijven en zomerverblijven. Voor de staat van instandhouding van de lokale populatie van de soort zijn de kraamverblijven en de grote winterverblijven van het grootst belang. In gebruik van paarverblijven zijn vleermuizen het meest flexibel. In de loop van het seizoen wisselen vleermuizen regelmatig van verblijfplaats waarbij gebruik wordt gemaakt van vaste routes tussen de verblijfplekken. Eveneens tussen foerageergebieden en verblijfplaatsen onderhouden vleermuizen vaste routes. Bij het gebruik van deze routes oriënteren vleermuizen zich op lijnvormige elementen in het landschap zoals bomenlanen, kanalen en houtwallen.</i> <i>Dit gehele systeem van verbindingroutes en foerageergebieden die het functioneren van de verblijfplaatsen voor hun specifieke functies mogelijk maakt wordt de functionele leefomgeving genoemd. Ingrepen binnen de functionele leefomgeving die het functioneren van de verblijfplaatsen aantasten worden door de wetgever gelijkgesteld aan de aantasting van verblijfplekken zelf. In deze zin is de functionele leefomgeving even strikt beschermd als de verblijfplekken.</i>
Voorkomen en verspreiding	Op basis van landschapkenmerken worden binnen de directe omgeving vooral soorten van het open en half besloten landschap die in enige mate als cultuurvolger gelden verwacht worden. De betreft in de eerste instantie de gewone dwergvleermuis; de meest algemene vleermuis in Nederland die vrijwel overal binnen de bebouwde omgeving voorkomt en voornamelijk in of aan bebouwing verblijft. De laatvlieger is eveneens voor zijn verblijf geheel afhankelijk van verbouwing en na de gewone dwergvleermuis de meest algemene vleermuissoort in Nederland. In tegenstelling tot de gewone dwergvleermuis is de laatvlieger meer een soort van het open veld. Een andere algemene soort die ook veel boven open terrein foeragerend kan worden aangetroffen en met grote zekerheid binnen landschappelijke omgeving verwacht kan worden, is de boom bewonende rosse vleermuis. Deze soort is voor zijn verblijfplekken afhankelijk van oude bomen van lanen, bossen en stadsparken.

Effectenbeoordeling	
NDFF	De NDFF-gegevens melden binnen de 1 km-straal alleen de gewone dwergvleermuis. Binnen de 1-5 km-straal worden de ruige dwergvleermuis, de gewone grootoorvleermuis en de zeldzame grijze grootoorvleermuis vermeld.
Toelichting	<i>Tijdens de veldbezoeken wordt onderzoek gedaan naar verblijfplekken, verblijfssporen en verblijfsmogelijkheden in en aan bebouwing en bomen. Vleermuisverblijfplaatsen in bebouwing kunnen in het algemeen aangetroffen worden onder dakpannen, tussen dakbeschot, boeiboorden, onder gevelbekleding, in spleten en kieren in muren of in de spouw door open stootvoegen. In bomen kan verblijf gevonden in holtes, gaten en diepe spleten</i>

	<i>en achter loshangende schors. Tijdens inspecties op zicht worden zelden verblijvende vleermuizen aangetroffen. Ook sporen die wijzen op vleermuizenverblijf zijn meestal schaars. De verblijfplekken worden meestal ontdekt op basis van het gedrag van vleermuizen na het verlaten van de verblijfplek. Hiervoor is uitgebreider onderzoek nodig tijdens de uren dat vleermuizen actief zijn en over een langere periode binnen de jaarlijkse actieve seizoenen. Tijdens het veldonderzoek worden daarom in de eerste instantie een inschatting gemaakt van de verwachtingskans op basis van de aanwezige verblijfsmogelijkheden.</i>
Waarnemingen	Het veldbezoek vond plaats op een tijdstip van de dag dat er geen onderzoek naar activiteit van vleermuizen gedaan kon worden.
Verblijfplekken	Het plangebied bevat geen bebouwing, bomen of andere zaken die verblijfsmogelijkheden aan vleermuizen kunnen bieden. Ook de knotwilgen langs de Beerschemaasweg tonen geen geschikte verblijfsmogelijkheden.
leefgebied	Als foerageergebied kan het plangebied als van iets meer dan gemiddeld van belang beschouwd worden voor soorten die (ook) boven het open veld foerageren als laatvlieger en rosse vleermuis. De kruidrijke vegetatie trekt veel insecten aan, het voedsel van vleermuizen. Soorten van het meer besloten landschap, als de algemeen voorkomende gewone dwergvleermuis, zullen vooral langs de terreinranden foerageren. Op basis van zijn inrichting en oppervlak kan uitgesloten worden dat het plangebied op enige manier deel uitmaken van het essentieel foerageergebied voor de lokale populaties. Verwacht wordt dat de aanleg van de groenvoorziening aan de zuidkant van het plangebied en de aanplant van bomen in het kader van een verdere groene inrichting een verbetering betekent van het bestaand leefgebied.
Conclusie	<i>Verblijfplekken</i> Tijdens het veldbezoek werden geen vaste verblijfplekken en geschikte verblijfsmogelijkheden geconstateerd. Verblijfplekken van vleermuizen binnen het plangebied en invloedssfeer van de voorgenomen ontwikkeling worden uitgesloten en daarmee ook negatieve effecten op jaarrond beschermde verblijfsplaatsen van vleermuizen. <i>Foerageergebied</i> Op basis van inrichting en oppervlak wordt het plangebied van een beperkte betekenis geacht voor het lokale leefgebied van vleermuizen. Er vinden geen ingrepen plaats aan groenstructuren die van betekenis kunnen zijn als trek- en foerageerroute. De aanleg van een groenvoorziening zoals die voorgenomen is in het kader van de gehele projectontwikkeling betekent zeker een verbetering van het bestaande leefgebied ten opzichte van de huidige situatie.

4.3.4 Vogels

Bescherming	
Toelichting	Alle vogels zijn Europees beschermd door middel van de Vogelrichtlijn . In de Wet natuurbescherming worden alle broedende vogels strikt beschermd. De wet kent geen standaardperiode voor het broedseizoen. Het gaat erom of er een broedgeval aanwezig is. Van een aantal vogelsoorten worden de nesten

	ook buiten het broedseizoen beschermd (zie overzicht hieronder). Voor een verdere toelichting zie bijlage2.
Beschermings-categorieën.	Soorten uit categorieën 1, 2, 3 en 4 (een ontheffingsaanvraag altijd noodzakelijk is. <i>Nesten jaarrond beschermd, vaste rust- en verblijfplaatsen jaarrond beschermd.</i> <i>Soorten: Boomvalk, Buizerd, Gierzwaluw, Grote gele kwikstaart, Havik, Huismus, Kerkuil, Oehoe, Ooievaar, Ransuil, Roek, Slechtvalk, Sperwer, Steenuil, Wespendif, en Zwarte wouw.</i> Soorten uit de categorie 5, jaarrond bescherming verblijfplekken optioneel <i>Soorten: Blauwe reiger, Boerenwaluw, Bonte vliegenvanger, Boomklever, Boomkruiper, Bosuil, Brilduiker, Draaihals, Eidereend, Ekster, Gekraagde roodstaart, Glanskop, Grauwe vliegenvanger, Groene specht, Grote bonte specht, Hop, Huiszwaluw, IJsvogel, Kleine bonte specht, Kleine vliegenvanger, Koolmees, Kortsnavelboomkruiper, Oeverzwaluw, Pimpelmees, Raaf, Ruigpootuil, Spreeuw, Tapuit, Torenvalk, Zeearend, Zwarte kraai, Zwarte mees, Zwarte roodstaart en Zwarte specht.</i> Overige soorten: verblijfplekken alleen beschermd indien sprake is van een daadwerkelijk broedgeval <i>Soorten: overige soorten</i>
Voorkomen en verspreiding	
Categorie 1, 2, 3 en 4 Wnb §3.1	Verblijfplekken in gebouwen Uit deze zwaarste beschermingscategorie worden binnen de landschappelijke omgeving met kleinschalige bebouwing een aantal soorten verwacht worden die als uitgesproken cultuurvolgers gelden en voor hun verblijfsmogelijkheden geheel afhankelijk van bebouwing zijn. Dit betreffen huismus, gierzwaluw, slechtvalk, kerkuil en steenuil. Uitgezonderd van de gierzwaluw en slechtvalk zullen deze soorten het grote oppervlak aan landbouwgronden vermijden en zich verplaatsen en voedsel zoeken binnen de bebouwde linten en langs groenstructuren. De gierzwaluw broedt vooral in meer verstedelijk gebied op plekken als onder dakpannen en in holten en nissen in of aan de bebouwing. De slechtvalk broedt uitsluitend in hoge bebouwing of op andere hoge objecten die door mensenhanden gebouwd zijn. Verblijfplekken voornamelijk in bomen Onder de zware beschermingscategorie vallen ook een aantal roofvogels die nesten onderhouden in bomen. De nestplekken kunnen holten in bomen betreffen, zelfgemaakte nesten in bomen en grote nesten in bomen van andere vogels. Veel van deze soorten zijn gebonden aan bossen en bosranden of foerageren boven het open veld. Soorten als buizerd, havik, wespendif, boomvalk, sperwer en ransuil vallen binnen deze categorie. Andere soorten anders dan roofvogels uit deze beschermingscategorie zijn roek en ooievaar. De roek is een koloniebroeder in bomen en de ooievaar wijkt ook uit naar menselijke bouwwerken als hoogspanningsmasten en schoorstenen.
Categorie 5 Wnb §3.1	De strikte bescherming van nestplekken van soorten uit de deze categorie geldt alleen als er zwaarwegende ecologische omstandigheden daartoe aanleiding geven. In het algemeen geldt niet zozeer de bescherming van de nestplek zelf, maar meer die van het type nestgelegenheid. De bescherming houdt verband met de schaarste van het type nestgelegenheid. Veel van deze soorten zoeken nestgelegenheid op beschutte plekken in holten, hopen en kieren. De jaarronde bescherming geldt alleen als de populatie sterk onder druk staat. Boerenwaluw en huiszwaluw worden vaak als koloniebroeders aangetroffen op boerenerven en onderhouden vaste verblijfplekken waar ze jaarlijks weer naar terugkeren. De meeste soorten uit

	deze middelzware beschermingscategorie onderhoudt in principe geen vaste nestelplekken, zoals een aantal algemene tuin en stadsvogels, maar keren wel vaak tot dezelfde plek of locatie terug.
Overig Wnb §3.1	Voor de groep uit de laagste beschermingscategorie geldt de bescherming van de nesten en broedplekken in alle gevallen uitsluitend als daadwerkelijk sprake is van een broedgeval. Hiervoor is artikel Wnb artikel 3.1 lid 2 van toepassing. Verbod van opzettelijke verstoring is bij ingang Wnb niet (meer) van toepassing voor deze categorie.

Effectenbeoordeling

NDFF-gegevens	<i>Categorie 1,2,3 en 4 (verblijfplekken in en aan bebouwing)</i> De NDFF-gegevens melden als soorten uit deze beschermingscategorie categorie die verblijf in bebouwing onderhouden huismus, steenuil, kerkuil, gierzwaluw en slechtvalk binnen een straal van 1 km. <i>Categorie 1,2,3 en 4 (overig)</i> De NDFF-gegevens melden voor een straal van 1 km rond het plangebied buizerd, wespandief, boomvalk en sperwer en zwarte wouw als roofvogels die in bomen broeden. De waarneming van de zwarte wouw betreft hoogst waarschijnlijk een trekvogel; broedgevallen van de Zwarte wouw zijn in Nederland uiterst schaars. Overige bekende waarnemingen uit deze categorie zijn de grote gele kwikstaart roek en ooievaar. De roek is een koloniebroeder in bomen en de ooievaar wijkt ook uit naar menselijke bouwwerken als hoogspanningsmasten en schoorstenen. De grote gele kwikstaart broedt in hopen in oeverwanden langs beken, rivieren en andere grote watergangen.
Waarnemingen	Er werden tijdens het veldbezoek een aantal algemene vogelsoorten van het open veld en stadsomgeving geconstateerd als houtduif, spreeuw kauw en ekster. Als specifieke soort van ruderaal terrein werd de putter gezien en gehoord. Deze soort leeft van zaden van distels en andere planten die men op verstoorde bodem kan aantreffen. Het plangebied en omgeving kan van bijzonder belang geacht worden voor groundbroeders van graslanden en akkerranden.
Effecten	<i>Jaarrond beschermde verblijfplekken (cat. 1,2,3 en 4)</i> Binnen het plangebied en de directe invloedssfeer werden geen nesten en geschikte verblijfsmogelijkheden voor vogels uit de strikte beschermingscategorie die in bomen en gebouwen nestelen vastgesteld en deze worden ook niet verwacht. De habitat van stromend water en steile oeverwanden waar de grote gele kwikstaart nestgelegenheid kan vinden ontbreekt binnen het plangebied. Een aantal soorten uit deze categorie als huismus, steenuil en kerkuil kunnen binnen het plangebied extra foerageergelegenheid vinden, echter redelijkerwijs kan uitgesloten worden dat het plangebied van enig essentieel belang is binnen het functioneel leefgebied van genoemde soorten. <i>Catg.5</i> Voor categorie 5 ontbreekt eveneens nestgelegenheid in gebouwen en bomen. Voor de oeverzwaluw bieden de stortbergen van aarde potentieel de mogelijkheid voor deze soort om nestelholten uit te graven. Er werden

	geen aanwijzingen gevonden dat dit momenteel het geval is. Andere categorie 5 soorten en met name de torenvalk kunnen binnen het plangebied extra foerageergelegenheid vinden. Met de herontwikkeling van het plangebied, dat vooral grondbroeders nestgelegenheid biedt, gaat geen nestgelegenheid voor categorie 5-soorten verloren. Alsnog zijn er ook geen ecologische omstandigheden om nesten van deze soorten een jaarrond beschermde status te geven. Om een overtreding van artikel Wnb artikel 3.1 lid 2 te voorkomen dient wel het broedseizoen voor deze soorten in acht worden genomen indien er alsnog nestelplekken worden aangetroffen. <i>overig</i> Voor algemene tuinvogels ontbreekt nestgelegenheid binnen hout- en andere hoog opgaande begroeiingen De structuur- en kruidrijke begroeiing op het terrein bieden goede voorwaarden om grondbroeders te verwachten. Een negatieve factor voor deze soorten zijn versturende omgevingsfactoren zoals de bouwactiviteit op naburig terrein en buurtbewoners die het terrein gebruiken voor het uitlaten van honden. Als gevolg van deze verstoringen kunnen soorten die gelden als weidevogels, als scholekster en kievit, uitgesloten worden. Echter grondbroeders van akkerranden en ruigten als leeuwerik, gele kwikstaart, geelgors, patrijs en fazant minder direct. Tijdens het veldbezoek werden geen aanwijzingen gevonden dat grondbroeders een broedterritorium op het terrein onderhouden. Om een overtreding van artikel Wnb artikel 3.1 lid 2 geheel uit te sluiten dient met het oog op grondbroeders het broedseizoen in acht worden genomen bij maai- en grondwerkzaamheden. Bij uitvoering van deze werkzaamheden tijdens het broedseizoen dient bij wijze van voorzorgsmaatregelen broedgevallen door een vogeldeskundige geheel uitgesloten kunnen te worden.
Conclusie	Ten gevolge van de herontwikkeling worden geen negatieve effecten verwacht op jaarrond beschermde verblijfplekken van vogels en het functionele leefgebied voor de instandhouding daarvan. Bij de uitvoerende werkzaamheden dient wel het broedseizoen in acht worden genomen bij maaiwerkzaamheden en alle werkzaamheden die als grondwerkzaamheden kunnen worden aangemerkt om een overtreding van artikel Wnb artikel 3.1 lid 2 te voorkomen. Zie verder hoofdstuk 6.1.

4.3.5 Reptielen

Bescherming en voorkomen Wnb § 3.2	De enige habitatrichtlijnsoort onder de reptielen waarvan verspreid binnen Brabant natuurlijke populaties voorkomen is de gladde slang. Deze zeldzame soort komt binnen hoogwaardig natuurgebied van hoogveen, heide en bos op een aantal locaties in oost en west Brabant voor. Reptielen die met een meer regelmatige frequentie in Brabant voorkomen zijn de levendbarende hagedis en hazelworm. Deze soorten vallen onder het middelzware beschermingsregime van 'andere soorten' waarvoor de provincie Noord-Brabant geen vrijstelling verleent. De levendbarende hagedis is een tamelijk algemene soort van heide en heideachtig terrein. De hazelworm is binnen Brabant een tamelijk zeldzame soort en komt binnen een zeer beperkt verspreidingsbeeld voor. De soort is gebonden aan
Wnb § 3.3.	

	heideterrein en bosgebied met een structuurrijke onderbegroeiing. Waarneming van genoemde soorten binnen de provincie Noord-Brabant op agrarisch terrein zijn van een uiterste incidentele aard.
Effecten beoordeling	<i>NDFF-gegevens</i> De NDFF-gegevens vermelden binnen de 1 km-straal geen reptielen. Binnen de 1-5 km straal wordt de levendbarende hagedis vermeld. <i>Waarnemingen</i> Het plangebied werd tijdens het veldbezoek door het ontbreken van geschikte begroeiingsstructuren en ligging als geheel ongeschikt beoordeeld om reptielen te verwachten. <i>Effecten en geschiktheid</i> Landschappelijk gezien is het plangebied door het omringend agrarisch terrein te geïsoleerd gelegen van de nabije habitatgebieden van de levendbarende hagedis en andere reptielen om deze met enige kans te verwachten. Deze habitatgebieden bestaan voornamelijk uit natuurlijk terrein met combinaties van bos, heide en heideachtig terrein. Daarbuiten worden deze soorten hoogst zelden aangetroffen. Het terreintype met zijn specifieke begroeiingsstructuren ontbreekt geheel binnen het plangebied en de directe omgeving. Reptielen en negatieve effecten op hun leefgebied kunnen daarom redelijkerwijs geheel uitgesloten worden. <i>Conclusie</i> Aanwezigheid van reptielen en daarmee negatieve effecten als gevolg van de ingrepen op hun leefgebied kunnen geheel uitgesloten worden.

4.3.6 Amfibieën

Bescherming en voorkomen Wnb §3.2 en §3.3	<i>Habitatrichtlijn</i> Voor de meeste strikt beschermde amfibieën die binnen een zekere frequentie binnen een natuurlijk verspreidingspatroon in de provincie Noord-Brabant voorkomen, als heikikker, poelkikker en rugstreeppad en kamsalamander geldt dat dat deze een tamelijk strikte binding hebben met hoogwaardig natuurgebied van heide, heideachtig terrein, stuifzanden, natuurlijke graslanden en een kwalitatief hoogwaardig watermilieu. Theoretisch gezien geldt de binding aan natuurgebied minder voor de rugstreeppad. De rugstreeppad is een meer mobiele soort van minder stabiele watermilieus die landelijk op veel plekken in agrarisch gebied en tot binnen stedelijk gebied voorkomt. Binnen Brabant is de soort betrekkelijk zeldzaam en wordt de buiten de optimale biotoop van heide en stuifzanden veel minder vaak aangetroffen dan elders in het land. De soort is in het algemeen een kolonisator op allerlei braakliggend terrein en plant zich daar veelal voort in ondiepe tijdelijke plassen. <i>Nationaal beschermd (zonder vrijstelling)</i> De enige nationaal beschermde amfibieën waarvoor geen vrijstelling geldt die binnen de provincie Noord-Brabant vrij algemeen voorkomen zijn de vinpootsalamander en alpenwatersalamander. De vinpootsalamander is te
--	---

	specifiek gebonden aan heidevennen om buiten natuurgebied te verwachten. De alpenwatersalamander is minder kieskeurig en is in de eerste instantie een soort van bosvijvers. <i>Nationaal beschermd (vrijstelling)</i> Voor een vijftal soorten beschermde amfibiesoorten die landelijk zeer algemeen voorkomen geldt een vrijstelling. Deze soorten betreffen de kleine watersalamander, bruine kikker, twee soorten groene kikkers (bastaardkikker en meerkikker) en de gewone pad. De meerkikker komt algemeen in het westelijk deel van het land voor en is in het oosten zeldzaam. Voor deze soorten geldt alleen de zorgplicht.
NDFF-gegevens	De NDFF-gegevens vermelden binnen de 1 km straal als enige amfibiesoort waarvoor geen vrijstelling geldt de alpenwatersalamander. De alpenwatersalamander is naar internetbronnen ook bekend van de Kraaijbergse Plassen, op iets grotere afstand maar buiten de 1 km-straal. De enige andere soort die vermeld wordt binnen de 1 km-straal is de bastaardkikker, de meest algemene groene kikker. Voor deze soort geldt een vrijstelling. Pas binnen de 1-5 km-straal worden poelkikker, heikikker en kamsalamander vermeldt, waarvoor de strikte bescherming geldt. De Rugstreeppad wordt pas binnen de 5-10 km-straal vermeld.
Waarnemingen	Tijdens het veldbezoek werden geen amfibieën waargenomen.
Effecten beoordeling	Geschikte voortplantingsbiotoop voor de alpenwatersalamander binnen de 1 km-straal is te vinden binnen het stroomgebied van de beek de Graafsche Raam op ongeveer 800 m afstand van het plangebied. Binnen een ruime straal rond het plangebied ontbreekt een geschikt watermilieu. Het plangebied biedt voor deze soorten geen beschuttende elementen als hout- en steenstapels, dicht vegetatie en afvalbergen om geschikt te zijn als landbiotoop. Dit geldt tevens voor andere salamandersoorten die men in de omgeving kan verwachten. In het algemeen biedt het plangebied de grote geschiktheid als landbiotoop voor amfibiesoorten die wat meer aan land gebonden zijn als bruine kikker, gewone pad en rugstreeppad. Voor bruine kikker en gewone pad geldt een vrijstelling. De rugstreeppad is de enige strikt bescherming soort waarvoor het plangebied en geschikte biotoop biedt. Er zijn kruid- en structuurrijke begroeiingen en gemakkelijk begraafbare bodem aanwezig; de pas gegraven sloten zijn bij uitstek het type waters waar de soort zich voortplant. Echter op basis van zijn zeldzaamheid en lokaal verspreidingsbeeld is het weinig realistisch om deze soort te verwachten en kan deze vrijwel, uitgesloten worden voor het plangebied. In meer algemene zin zijn de landschappelijk omgeving en de geïsoleerde landschappelijke ligging van het plangebied van de bekende habitatgebieden binnen heide- en heideachtig terrein factoren om andere soorten waarvoor een strikte bescherming of geen vrijstelling geldt uit te sluiten.
Conclusie	Negatieve effecten ten gevolge van de voorgenomen herontwikkeling op beschermde amfibieën waarvoor geen vrijstelling geldt en hun leefgebied

	worden niet verwacht. Wel dient voor een aantal beschermde amfibieën waarvoor een vrijstelling geldt de zorgplicht in acht worden genomen.
--	--

4.3.7 Vissen

Bescherming en voorkomen Wnb §3.2 en §3.3	<i>Bescherming</i> Onder de habitatrichtlijn vallen een aantal zoutwatervissen die van zelfsprekend voor het plangebied uitgesloten kunnen worden. Onder de nationale bescherming vallen een aantal vissen die aan een hoogwaardig beekmilieu gebonden zijn als beekprik, elrits, gestippelde alver, kwabaal en beekdonderpad. De elrits en gestippelde alver zijn zeldzame vissoorten die alleen nog in enkele beken in Zuid-Limburg voorkomen. De grote modderkruiper is een soort van sloten en waters met een modderbodem en komt vooral voor binnen laagveengebieden en het rivierengebied voor. De Brabantse verspreiding ligt vooral in de invloedssfeer van de grote rivieren. Echter de soort is ook bekend uit het stroomgebied van verschillende grote Brabantse beken buiten de invloedssfeer van het rivierengebied.
Effecten beoordeling	<i>NDF</i> Binnen de 1 km-straal worden geen beschermde vissoorten vermeldt. De grote modderkruiper is de enige beschermde vissoort die binnen de 0-5 km-straal vermeld wordt. <i>Effecten</i> De sloten rond het plangebied zijn momenteel geheel ongeschikt om vissen te verwachten. <i>Conclusie</i> Wegens het ontbreken van een geschikt watermilieu kunnen negatieve effecten op beschermde vissoorten en hun leefgebied kunnen daarom uitgesloten worden.

4.3.8 Libellen en vlinders

Bescherming en Voorkomen Wnb §3.2	<i>Habitatrichtlijn</i> Onder de Europese bescherming van de habitatrichtlijn vallen 7 soorten dagvlinders en 8 soorten libellen. Genoemde soorten zijn allen zeldzaam en gebonden aan hoogwaardige milieus van heide, vennen, beken, moerassen en rivieren. Voor de provincie Noord-Brabant zijn de drie witsnuitlibellen, sierlijke, oostelijke en gevlekte witsnuitlibel, van bijzondere belang. Witsnuitlibellen zijn specifiek gebonden aan het zwak gebufferd watermilieu van vennen en andere kleine waters. Op basis van hun zeldzaamheid, verspreidingsbeeld en specifieke habitatvereisten kunnen deze soorten buiten hun natuurlijke biotopen, die voornamelijk in natuurgebieden gelegen zijn, uitgesloten worden.
Wnb §3.3	<i>Nationale bescherming</i> Onder de nationale bescherming zonder vrijstelling vallen 20 soorten dagvlinders en 7 libelsoorten. De meeste soorten zijn dusdanig zeldzaam en/of stellen een dusdanige specifieke biotoopeisen dat de verwachtingskans om deze soorten binnen verstedelijkt en agrarisch gebied aan te treffen bijzonder klein is.

Effecten beoordeling	<i>NDFF-gegevens</i> Binnen de 0-1km-straal worden geen soorten uit deze categorie vermeldt. Binnen de 1-5 km-straal worden de beekrombout, gevlekte witsnuitlibel, sierlijke witsnuitlibel grote weerschijnvlinder, kleine ijsvogelvlinder en sleedoornpage vermeld. <i>Waarnemingen</i> Tijdens het veldbezoek zijn werden enkele algemene dagvlindersoorten waargenomen. Voor waarneming van libellen was het nog iets te vroeg in het jaar. <i>Effecten</i> Door de kruidrijke begroeiingen die veel nectar biedt het plangebied goede voorwaarden om en breder scala aan algemene dagvlindersoorten te verwachten. Voor libellen ontbreken geschikte voortplantingswaters binnen en nabij het plangebied. Wel kunnen deze naar het plangebied uitzwerven om te jagen en schuilgelegenheid te vinden. De beschermde soorten dagvlinders en libellen die in de ruimere omgeving voorkomen zijn te zeldzaam en te specifiek gebonden aan een hoogwaardig habitatgebied van vochtige bossen, stromende waters, en specifieke houtbegroeiingen en heidevennen om binnen het plangebied te verwachten waar dergelijke biotopen geheel ontbreken. <i>Conclusie</i> Gelet op hun zeldzaamheid en binding aan specifiek habitatgebied kunnen beschermde libel- en vlindersoorten voor het plangebied geheel uitgesloten worden. Het plangebied biedt uitsluitend leefgebied voor algemene vlinder- en (zwervende) libellensoorten.
--	--

4.3.9 Overige ongewervelden

Bescherming en voorkomen Wnb §3.2	<i>Habitatrichtlijn</i> Uit de overige groepen van ongewervelden die Europees beschermd zijn door de Habitatrichtlijn vallen 2 soorten weekdieren, 5 keversoorten en 1 nachtvlindersoort. Van de twee weekdieren is De Bataafse stroommossel vrijwel uitgestorven. De andere soort, het waterslakje de platte schijfhoorn, komt verspreid voor in de Utrechtse en Zuid-Hollandse laagveengebieden en in delen van Friesland. Binnen de zuidelijke provincie zijn de vindplaatsen uiterst schaars. Van de 5 keversoorten zijn twee soorten waterroofkevers; de andere 3 soorten betreffen keversoorten die specifiek gebonden zijn aan oude bossen of vrijstaande oude bomen met veel dood hout. De binding met dood hout, dat in de Nederlandse intensief onderhouden bossen meestal snel geruimd wordt, maakt deze soorten kwetsbaar en is de reden van de zware bescherming. Van genoemde keversoorten ligt het landelijk verspreidingsgebied van de vermiljoenkever uitsluitend in de provincies Noord-Brabant en Zuid-Limburg. De kever heeft een voorkeur voor vochtige bossen. De teunisbloempijlstaart is een warmte minnende soort nachtvlinder die voor zijn voedsel en voortplanting afhankelijk is van ruderaal- en pioniersvegetaties. <i>Nationale bescherming</i>
---	---

Wnb §3.3	Onder de nationale bescherming vallen één keversoort, het vliegend hert en de enige inlandse rivierkreeft, de Europese rivierkreeft. De Europese rivierkreeft is landelijk vrijwel uitgestorven. Het vliegend hert is specifiek gebonden aan oude eikenbossen met dood hout in verschillende rottingsstadia. Dit bostype ontbreekt in de nabijheid van het plangebied.
Effecten beoordeling	<i>NDFF-gegevens</i> De enige soort uit deze categorie de NDFF-gegevens vermelden binnen de 0-1 km-straal is de teunisbloempijlstaart. De NDFF-gegevens vermelden binnen de 0-15 km-straal verder geen soorten uit deze categorie <i>Waarnemingen</i> Tijdens het veldbezoek werden geen waarnemingen gedaan van soorten uit deze groep. <i>Effecten</i> De teunisbloempijlstaart is een warmte minnende soort nachtvlinder die voor zijn voedsel en voortplanting afhankelijk is van ruderaal- en pioniersvegetaties. Gelet op zijn binding met tamelijk triviale vegetatietypen kan de soort vrijwel overal binnen zijn verspreidingsgebied voorkomen op zon beschenen plekken met kruidrijke begroeiingen van een algemeen type. Echter op basis van zijn zeldzaamheid is de trefkans erg klein. Voor beschermde ongewervelden zoals beschermde kevers, kreeften of slakken ontbreken binnen het plangebied de condities en specifieke biotopen van water en bos geheel om deze te verwachten. <i>Conclusie</i> Op basis van hun zeldzaam en hun specifieke habitatvereisten kunnen negatieve effecten op soorten uit deze groep geheel uitgesloten worden.

4.4. Bescherming houtopstanden

Wet natuur bescherming	Het plangebied ligt buiten de bebouwde kom naar gegevens van de bomenkaart van gemeente Grave, waardoor de artikel 4 van de Wet natuurbescherming op het plangebied van toepassing is. Houtopstanden die voldoen aan de criteria die Wet natuurbescherming stelt om als beschermde houtopstand ontbreken geheel.
APV-bomenkap	Het plangebied valt buiten de begrenzing van een bebouwde kom, maar in het kader van de ontwikkeling kunnen ingrepen aan de wegbomen langs Beerschemaasweg niet geheel uitgesloten worden. Deze bomen staan binnen de begrenzing van de bebouwde kom maar zijn op de bomenkaart niet als beschermde bomen of houtstructuur aangegeven. Voor deze bomen dient uitsluitend het eigendomsrecht in aanmerking genomen te worden, wat in dit geval bij de gemeente Grave zal liggen.
Effecten-beoordeling	Overtreding van Wet natuurbescherming op dit punt en eveneens de gemeentelijke APV-bomenkap kan voor het grondgebied zover dit binnen het plangebied valt kan uitgesloten worden. Indien tot de kap van

wegbomen buiten het plangebied in het kader van de ontwikkeling wordt besloten dient het eigendomsrecht in aanmerking genomen te worden.

5 Conclusie

5.1. Samenvatting effectenbeoordeling

Natura 2000-gebied Wnb §2

Een toetsing aan de Natura 2000 wetgeving is niet noodzakelijk indien voor het gehele project 'Hof van Esteren' middels een Aeriusberekening aangetoond kan worden (of reeds aangetoond is) dat de stikstofdepositie niet van en dusdanige aard is dat de gestelde normen overschreden worden.

Natuurnetwerk Nederland (NNN, voorheen EHS) Vr NB art.5

Er worden geen effecten verwacht die de wezenlijke waarden en kenmerken van de NNN/EHS aantasten gelet op de aard en schaal van de voorgenomen ingrepen en ontwikkeling en de ligging op voldoende afstand. Een toetsing aan het NNN/EHS-beleid wordt niet noodzakelijk geacht

Soorten Habitatrichtlijn Wnb §3.2

De enige soort die onder strikte beschermingsregiem van de Habitatrichtlijn (Wnb §3.2) vallen en met enige waarschijnlijkheid binnen het plangebied verwacht kunnen worden zijn vleermuizen en in het bijzonder de laatvlieger en gewone dwergvleermuis. Binnen het plangebied en de directe invloedssfeer daarvan ontbreken geschikt verblijfsmogelijkheden voor vleermuizen en andere soorten waarvoor een strikte bescherming geldt. Negatieve effecten op verblijfplekken en functioneel leefgebied voor soorten waarvoor een strikt beschermingsregime geldt kunnen uitgesloten worden

Soorten nationaal beschermd (geen vrijstelling) Wnb §3.3

Negatieve effecten op jaarrond beschermde verblijfplekken van soorten die beschermd zijn middels Wbn § 3.3, het middelzware beschermingsregime van 'andere soorten', kunnen binnen het plangebied en invloedssfeer daarvan uitgesloten worden.

Jaarrond beschermde verblijfplekken van zoogdieren en vogels Wnb § 3.1, §3.2 en §3.3

Binnen het plangebied en de invloedssfeer daarvan kunnen verblijfplaatsen die als jaarrond beschermde vaste verblijfplaatsen van vogels en zoogdieren kunnen worden aangemerkt en beschermd zijn middels Wnb § 3.1, §3.2 en §3.3 uitgesloten worden. Als gevolg van de ontwikkeling worden ook geen negatieve effecten verwacht op elementen die van essentieel belang kunnen zijn voor de instandhouding van het functioneel leefgebied van soorten waarvoor een strikte bescherming geldt.

Beschermde houtopstanden Wnb §4

Binnen het plangebied ontbreken houtopstanden die beschermd zijn via de Wet natuurbescherming of kapvergunning plichtig zijn.

5.2 Toetsing aan de Wet natuurbescherming

Gebiedsbescherming

Wetgeving	Mogelijke overtredingen
Natura 2000-gebieden Wnb hoofdstuk 2 §2.1 t/m §2.5.	Overtreding van de verbodsbepalingen van de Natura 2000 -wetgeving, zoals die vastgelegd zijn hoofdstuk 2 van de Wet natuurbescherming zijn niet aan de orde indien voor het gehele project 'Hof van Esteren' middels een Aeriusberekening aangetoond kan worden (of reeds aangetoond is) dat de stikstofdepositie niet van en dusdanige aard is dat de gestelde normen overschreden worden.

NNN-gebied Verordening ruimte NB-artikel 5.1.lid 7.	Overtreding van de verbodsbepalingen van de wetgeving ter bescherming van gebieden die onder het Natuur Netwerk Nederland (NNN) vallen, zoals vastgelegd artikel 5 van de Verordening Ruimte Noord-Brabant, zijn niet aan de orde.
---	---

Soortenbescherming

wetgeving	Mogelijke overtredingen
Wnb §3.1 art 3.1 lid 2 Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.	Als het broedseizoen onvoldoende in acht genomen wordt is een overtreding van Wnb artikel 3.1 lid 2 mogelijk. Zie voor toelichting hoofdstuk 6.1 voor te nemen voorzorgsmaatregelen om een overtreding te voorkomen.
Wnb §3.1 art 3.1 lid 4 en lid 5 Het is verboden vogels opzettelijk te storen, tenzij de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.	Er worden ten gevolge van de herontwikkeling geen negatieve effecten op en verstoring verwacht van de jaarrond beschermde verblijfplekken en het functioneel leefgebied van vogels uit de beschermingscategorieën 1t/m 5. Overtreding van Wnb art 3.1 lid 4 en lid 5 is niet aan de orde.
Wnb §3.2 art 3.5 lid 4 Het is verboden voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen.	Er worden ten gevolge van de herontwikkeling geen negatieve effecten verwacht op de jaarrond beschermde verblijfplekken van dieren die strikt beschermd zijn doormiddel van de Habitatrichtlijn. Overtreding van Wnb art 3.5 lid 4 is niet aan de orde.
Wnb §3.2 art 3.5 lid 2 Het is verboden dieren opzettelijk te verstoren.	Als afdoende maatregelen genomen worden wat betreft lichtbelasting en een passende landschappelijke inpassing wordt gerealiseerd, worden ten gevolge van de herontwikkeling geen verstoring verwacht van diersoorten die strikt beschermd zijn; noch aantasting en verstoring van hun functioneel leefgebied. Overtreding van Wnb art 3.5 lid 2 is dan niet aan de orde.
Wnb §3.5 art 3.10 lid 1b Het is verboden de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren opzettelijk te beschadigen of te vernielen.	Er worden ten gevolge van de herontwikkeling geen negatieve effecten verwacht op de jaarrond beschermde verblijfplekken van dieren die onder de nationale bescherming van "andere soorten" vallen. Overtreding van Wnb art 3.10 lid 1b niet aan de orde.
Wnb §3.2 art 3.5 lid 5 Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen.	Binnen het plangebied worden geen groeiplaatsen van beschermde plantensoorten verwacht en daarmee geen overtreding van Wnb art 3.5 lid 5.
Wnb §3.3 art 3.10 lid 1c Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen.	Binnen het plangebied worden geen groeiplaatsen van beschermde plantensoorten verwacht en daarmee geen overtreding van Wnb art 3.10 lid 1c.
Wnb §1.3 art 1.11 Eenieder neemt voldoende zorg in acht voor Natura 2000 gebieden, bijzondere nationale natuurgebieden en voor in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving.	Indien onvoldoende zorgvuldig te werk wordt gegaan bij uitvoering van de werkzaamheden kan een overtreding plaats vinden van verbodsbepalingen in Wnb §1.3 art 1.11 die de zorgplicht betreffen. Zie hoofdstuk 6.1 voor de te nemen voorzorgsmaatregelen en mitigatie.

Bescherming houtopstanden

wetgeving	Mogelijke overtredingen
Wnb §4 art 4/ APV Bomenkap	Er vindt geen kap plaats binnen het plangebied . Overtreding Wnb §4 art 4/ APV is niet aan de orde

Vervolgonderzoek

-Indien en Aeriusberekening aantoont dat negatieve effecten op Natura 2000-gebied in het kader van de totale projectontwikkeling 'Hof van Esteren' als gevolg van een toename van stikstofuitstoot niet uitgesloten kunnen worden is nader onderzoek nodig naar de significantie daarvan.

-Als de voorzorgsmaatregelen met betrekking van tot het broedseizoen (zie hoofdstuk 6) niet in acht worden genomen is vervolgonderzoek nodig.

Ontheffingsaanvraag

Als negatieve effecten op Natura 2000-gebied uitgesloten kunnen worden en de voorzorgsmaatregelen met betrekking tot het broedseizoen (zie hoofdstuk 6) in acht worden genomen is geen ontheffingsaanvraag nodig.

Samenvatting

Als negatieve effecten op Natura 2000-gebied uitgesloten kunnen worden en de voorzorgsmaatregelen en mitigatiemaatregelen die het volgende hoofdstuk (6) vermelden in acht worden genomen, wordt geen overtreding van de Wet natuurbescherming verwacht.

6 Voorzorgsmaatregelen, mitigatie en aanbeveling.

6.1 Algemene voorzorgsmaatregelen

- Bij uitvoering van ingrepen dient het broedseizoen in acht genomen te worden indien niet voldoende gegarandeerd kan worden dat nesten van broedende vogels niet beschadigd of vernietigd kunnen worden. Als aanbeveling geldt, om bij wijze van voorzorgsmaatregel elke schade aan broedgevallen uit te sluiten, ingrepen geheel buiten het broedseizoen plaats te laten vinden. Als broedseizoen wordt de periode half maart-half juli aangemerkt. Ook als na die periode nog broedende vogels of nestjongen worden waargenomen dan geldt dat het broedseizoen nog niet is afgelopen is. Als men binnen het broedseizoen wil werken geldt de aanbeveling om de locatie voorafgaande het broedseizoen ongeschikt te maken voor broedende vogels en vervolgens voorafgaande de werkzaamheden het plangebied te controleren op broedende vogels. Hierbij bestaat het risico dat de werkzaamheden uitgesteld dienen te worden als een broedgeval geconstateerd wordt.
- Voor aanwezigheid onbeschermde en vrijgestelde zoogdieren en amfibieën dient de zorgplicht in acht genomen te worden. D.w.z. dat men verstoring, verwonding en doden van deze diersoorten zoveel mogelijk tracht te voorkomen. De zorgplicht houdt in dat eenieder voldoende zorg in acht moet nemen voor de in het wild levende dieren en planten, en ook voor hun directe leefomgeving. Overtreding van de zorgplicht is niet strafbaar gesteld; de zorgplicht kan wel door toepassing van bestuursdwang worden gehandhaafd.

6.2 Bijzondere voorzorg- en mitigatiemaatregelen

- Indien maai- en grondwerkzaamheden binnen het broedseizoen plaats vinden dient door een vogelkundige door nader onderzoek naar nesten, kuiken en territoriumgedrag vastgesteld te worden dat op het terrein geen broedgevallen van grondbroeders aanwezig zijn. Indien dit wel het geval is dienen de werkzaamheden uitgesteld te worden tot aangetoond kan worden dat de broedgevallen daadwerkelijk beëindigd zijn.
- Bij wijze van voorzorgsmaatregel dient na het einde van broedseizoen het terrein tot aan de aanvang van de werkzaamheden dusdanig te worden onderhouden dat er zich geen hoge grasbegroeiingen en ruigten kunnen ontwikkelen die schuilgelegenheid aan kleine zoogdieren en amfibieën bieden en broedgelegenheid aan vogels. Ook dient om deze reden opslag van materialen en dumping van afval tot aan de bouw vermeden te worden.

6.3 Aanbeveling en advies

- Voor de nieuwe groene inrichting wordt hier het advies gegeven om deze zoveel mogelijk aan te laten sluiten op de landschappelijke en ecologische omgeving. Dit kan o.a. door te kiezen voor inlandse houtsoorten voor de aanleg van hagen en planten van bomen. De aanplant dient bij voorkeur dusdanig te geschieden dat de uitstraling van licht op de omgeving voor de nachtdieren zoveel mogelijk beperkt blijft.
- Als aanbeveling geldt het inbouwen van verblijfsmogelijkheden voor vleermuizen en huismussen in de nieuwbouw. Hiervoor zijn inbouwkasten in alle maten en van verschillend soorten materialen in de handel.
- Enkele veel gebruikte methoden om de effecten van lichthinder te beperken zijn:
 - niet uitstralende armaturen
 - lagere armaturen (dan zijn er wel meer nodig)

- verlichting met een lagere lichtintensiteit
- tijdelijke verlichting (slechts een deel van de nacht aan), en alleen op plekken waar het echt nodig is
- Het gebruik van sensoren die in werking treden als verlichting nodig is
- de verlichting afschermen met struiken zodat het licht niet verstrooid wordt naar plekken waar het niet nodig is.
- Natuurinclusief bouwen
Natuurinclusief bouwen is een verzamelterm voor tal van maatregelen en manieren om natuur te integreren bij de bouw van woningen, kantoren en andere gebouwen. Denk bijvoorbeeld aan het plaatsen van neststenen of vogelvides voor huismussen en vleermuiskasten in de gevel van de nieuwe woning. Natuurinclusief bouwen bevordert de biodiversiteit en ons leefklimaat!

Voor meer informatie over natuurinclusief bouwen zie onderstaande websites:

www.stadszaken.nl/ruimte/groen/1079/natuurinclusief-bouwen-met-deze-40-punten.

www.vogelbescherming.nl/bescherming/wat-wij-doen/in-de-stad/gemeenten-bedrijven-bouwers/hulp-van-vogelbescherming .

www.vogelbescherming.nl/bescherming/wat-wij-doen/in-de-stad/gemeenten-bedrijven-bouwers/goede-voorbeelden .

www.checklistgroenbouwen.nl

www.operatiesteenbreek.nl

7. Bronnen

Literatuur

- Creemers. R.C.M. & J.J.C.W. van Delft (RAVON) (redactie) 2009. De amfibieën en reptielen van Nederland.
- Broekhuizen, S., K. Spoelstra. J.N.M.Thissen, K.J. Canters & J.C. Buys 2016. Atlas van de Nederlandse zoogdieren.
- Handreiking Kleine Marters in relatie tot soortenbescherming. 11 oktober 2017. Zoogdierverseniging en provincie Noord- Brabant.
- Schaminée e.a. 1995. De Vegetatie van Nederland deel 1 t/m 5
- Drs. E.J. Weeda, R. Westra, Ch. Westra, T. Westra 1985-1994. Nederlandse Ecologische Flora deel 1t/m5
- P. Twisk, A. van Diepenbeek, J.P. Bekker 2010. Veldgids Europese Zoogdieren
- Dietz, C., O. von Helversen & D. Nill, 2011. Vleermuizen. Alle soorten van Europa en Noordwest Afrika. Tirion Natuur.
- Kennisdocument Gewone dwergvleermuis. *Pipistrellus pipistrellus*. Versie 1.0, juli 2017. BIJ12
- Kennisdocument Huismus. *Passer domesticus*. Versie 1.0 juli 2017. BIJ12
- Veldgids Vleermuizen van Europa, Christian Dietz & Andreas Kiefer 2017.
- Wet natuurbescherming, 16 december 2015, gepubliceerd Staatscourant 19 januari 2016.
- Gemeente Grave bestemmingsplan Hof van Esteren, Escharen 030-017 januari 2014

Gegevensverstrekking

NDFF - quickscanhulp.nl, d.d.

Internetsites

-www.minlnv.nederlandsesoorten.nl/
-www.Verspreidingsatlas.nl
-www.dassenwerkgroepbrabant.nl
-www.ed.nl
-www.quickscanhulp.nl
-www.ruimtelijkeplannen.nl
-www.kaartbank.brabant.nl

BIJLAGE 1 - TOELICHTING SOORTENBESCHERMING

De **Conventie van Bern** is een internationaal verdrag over het behoud van in het wild voorkomende dier- en plantensoorten en de daarbij behorende grensoverschrijdende natuurlijke leefmilieus in Europa. Bijzondere aandacht wordt besteed aan kwetsbare soorten en aan soorten die met uitsterven worden bedreigd. Het verdrag werd in 1979 ondertekend door de Europese Unie, Monaco, Burkina Faso, Marokko, Tunesië en Senegal en ligt aan de basis van de huidige Europese en nationale natuurwetgeving.

De **Conventie van Bonn** is een internationaal verdrag met het doel migrerende diersoorten te beschermen. Het verdrag werd in 1979 in Bonn getekend onder auspiciën van de VN.

De **Habitatrichtlijn (HR)** is in 1992 door de Europese Unie vastgesteld en gericht op het waarborgen van de biologische diversiteit in de Europese Unie door natuurlijke habitatten en wilde dier- en plantensoorten die van Europees belang zijn in een gunstige staat van instandhouding te behouden of te herstellen.

De **Vogelrichtlijn** is in 1979 door de Europese Unie vastgesteld gericht op de instandhouding van alle natuurlijk in Europa in het wild levende vogelsoorten.

Bijlage	categorie	Habitatrichtlijn/ Vogelrichtlijn	Wnb
Bern1	Strikt beschermde plantensoorten	HR-bijlage 4	§ 3.2 art 3.5
	Strikt beschermde plantensoorten	HR-bijlage 2	§ 3.2 art 3.5
Bern 2	Strikt beschermde diersoorten	HR-bijlage 4	§ 3.2 art 3.5
	Strikt beschermde vogelsoorten	Vogelrichtlijn	§ 3.1 art 3.1
Bern 3	Beschermde diersoorten	HR-bijlage 2 en 5	§ 3.3 art 3.10
	Beschermde vogelsoorten	Vogelrichtlijn	§ 3.1 art 3.1
Bonn 1	Strikt beschermde (migrerende) diersoorten	HR-bijlage 4	§ 3.2 art 3.5
	Strikt beschermde (migrerende) vogelsoorten	Vogelrichtlijn	§ 3.1 art 3.1
Bonn2	Beschermde (migrerende) diersoorten	HR-bijlage 4	§ 3.3 art 3.10
	Beschermde (migrerende) vogelsoorten	Vogelrichtlijn	§ 3.1 art 3.1

BIJLAGE 2 - SOORTEN VAN DE VOGELRICHTLIJN

Algemeen

Alle Europese inheemse vogels zijn beschermd met de Vogelrichtlijn, waarbij een onderscheidt gemaakt kan worden van soorten waarvoor een striktere bescherming geldt (vermeldt in bijlag 2 van de Conventie van Bern en bijlage 1 van het Verdrag van Bonn) en soorten waarvoor die bescherming minder strikt is (bijlage 3 Bern en bijlage 2 Bonn). Echter voor alle soorten is de bescherming van Wnb § 3.1 art 3.1 van toepassing. Van een aantal soorten zijn ook de verblijfplekken en nesten buiten het broedseizoen beschermd, de zgn. jaarrond beschermde verblijfplekken.

Vogels met jaarrond vaste verblijfplekken

Door de RVO is een lijst van vogelsoorten opgesteld waarbij een onderscheidt is gemaakt tussen de volgende categorieën van beschermde vaste verblijfplekken die deze soorten onderhouden

1	Nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats
2	Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar.
4	Vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen.
5	Nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen.

Verblijfplekken van soorten uit categorie 1,2,3 en 4 zijn in alle gevallen jaarrond beschermd en is ontheffing altijd noodzakelijk. Verblijfplekken van soorten uit categorie 5 zijn alleen jaarrond beschermd als zwaarwegende feiten of "als ecologische omstandigheden" dat rechtvaardigen. Voor deze soorten, die slechts deels vaste nestplekken onderhouden geldt niet zozeer de bescherming van de nestplek zelf, maar meer die van het type nestgelegenheid.

Lijst van vogels die vaste verblijfplekken onderhouden

Soort	categorie	soort	categorie	soort	categorie
steenuil	1	boomklever	5	pimpelmees	5
gierzwaluw	2	boomkruiper	5	raaf	5
huismus	2	bosuil	5	ruigpootuil	5
roek	2	brilduiker	5	spreeuw	5
grote gele kwikstraat	3	draaihals	5	tapuit	5
kerkuil	3	groene specht	5	torenvalk	5
oehoe	3	ekster	5	zeearend	5
ooievaar	3	gekraagde roodstaart	5	zwarte kraai	5
slechtvalk	3	glanskop	5	zwarte mees	5
boomvalk	4	grauwe vliegenvanger	5	zwarte roodstaart	5
buizerd	4	grote bonte specht	5		
havik	4	hop	5		
ransuil	4	huiszwaluw	5		
sperwer	4	ijsvogel	5		
wespendief	4	kleine bonte specht	5		
zwarte wouw	4	kleine vliegenvanger	5		
blauwe reiger	5	koolmees	5		
boerenzwaluw	5	kortsnavelboomkruiper	5		
Bonte vliegenvanger	5	oeverzwaluw	5		

BIJLAGE 3 - SOORTEN VAN DE HABITATRICHTLIJN

Bern I	Bern II	Bonn I	HR IV	categorie	soort	soort
Bern I				Sporenplanten	Geel schorpioenmos	Hamatocaulis vernicosus
Bern I				Sporenplanten	Tonghaarmuts	Orthotrichum rogeri
Bern I				Sporenplanten	Kleine vlotvaren	Salvinia natans
Bern I				Zaadplanten	Liggende raket	Sisymbrium supinum
Bern I			HR IV	Zaadplanten	Drijvende waterweegbree	Luronium natans
Bern I			HR IV	Zaadplanten	Groenknolorchis	Liparis loeselii
Bern I			HR IV	Zaadplanten	Kruipend moerasscherm	Apium repens
Bern I			HR IV	Zaadplanten	Zomerschroeforchis	Spiranthes aestivalis
	Bern II			dagvlinders	Moerasparelmoervlinder	Euphydryas aurinia ssp. aurinia
	Bern II			Haften	Oeveraas	Palingenia longicauda
	Bern II			Libellen	Mercurwaterjuffer	Coenagrion mercuriale ssp. mercuriale
	Bern II			Zeezoogdieren	Walrus	Odobenus rosmarus ssp. rosmarus
	Bern II	Bonn I	HR IV	Reptielen	Dikkopschildpad	Caretta caretta
	Bern II	Bonn I	HR IV	Reptielen	Kemp's zeeschildpad	Lepidochelys kempii
	Bern II	Bonn I	HR IV	Reptielen	Lederschildpad	Dermochelys coriacea
	Bern II	Bonn I	HR IV	Reptielen	Soepschildpad	Chelonia mydas
	Bern II	Bonn I	HR IV	zeezoogdieren	Bultrug	Megaptera novaeangliae
	Bern II	Bonn I	HR IV	Zeezoogdieren	gewone vinvis	Balaenoptera physalus
		Bonn I	HR IV	Zeezoogdieren	noordse vinvis	Balaenoptera borealis
		Bonn I	HR IV	Zeezoogdieren	Potvis	Physeter catodon
			HR IV	Amfibieën	Poelkikker	Pelophylax lessonae
			HR IV	Vissen	Houting	Coregonus oxyrinchus
			HR IV	Weekdieren	Bataafse stroommossel	Unio crassus
			HR IV	Weekdieren	platte schijfhoren	Anisus vorticulus
			HR IV	Zoogdieren	Bever	Castor fiber ssp. albicus
			HR IV	Zoogdieren	Hazelmuis	Muscardinus avellanarius
			HR IV	Zoogdieren	Lynx	Lynx ssp. lynx
			HR IV	Zoogdieren	Noordse woelmuis	Microtus oeconomus ssp. arenicola
			HR IV	Zoogdieren	Wilde kat	Felis silvestris ssp. silvestris
			HR IV	Zoogdieren	Wolf	Canis lupus
			HR IV	Vleermuizen	Gewone dwergvleermuis	Pipistrellus
			HR IV	Zeezoogdieren	Butskop	Hyperoodon ampullatus
			HR IV	Zeezoogdieren	Dwergvinvis	Balaenoptera acutorostrata
			HR IV	Zeezoogdieren	Griend	Globicephala melas
			HR IV	Zeezoogdieren	Spitsdolfijn van gray	Mesoplodon grayi
			HR IV	Zeezoogdieren	Witte dolfijn	Delphinapterus leucas
	Bern II		HR IV	Amfibieën	Boomkikker	Hyla arborea ssp. arborea
	Bern II		HR IV	Amfibieën	Geelbuikvuurpad	Bombina variegata ssp. variegata
	Bern II		HR IV	Amfibieën	Heikikker	Rana arvalis ssp. arvalis
	Bern II		HR IV	Amfibieën	Kamsalamander	Triturus cristatus

Bern I	Bern II	Bonn I	HR IV	categorie	soort	soort
	Bern II		HR IV	Amfibieën	Rugstreeppad	Bufo calamita
	Bern II		HR IV	Amfibieën	Vroedmeesterpad	Alytes obstetricans ssp. obstetricans
	Bern II		HR IV	Dagvlinders	Apollovlinder	Parnassius apollo
	Bern II		HR IV	Dagvlinders	Boszandoog	Lopinga achine
	Bern II		HR IV	Dagvlinders	Donker pimperlblauwtje	Maculinea nausithous
	Bern II		HR IV	Dagvlinders	Grote vuurvler	Lycaena dispar ssp. batava
	Bern II		HR IV	Dagvlinders	Pimperlblauwtje	Maculinea teleius
	Bern II		HR IV	Dagvlinders	Tijmblauwtje	Maculinea arion
	Bern II		HR IV	Dagvlinders	Zilverstreephooibeestje	Coenonympha hero
	Bern II		HR IV	Kevers	Brede Geelrandwaterroofkever	Dytiscus latissimus
	Bern II		HR IV	Kevers	Gestreepte waterroofkever	Graphoderus bilineatus
	Bern II		HR IV	Kevers	Juchtleerkever	Osmoderma eremita
	Bern II		HR IV	Kevers	Vermiljoenkever	Cucujus cinnaberinus
	Bern II		HR IV	Libellen	Bronslibel	Oxygastra curtisii
	Bern II		HR IV	Libellen	Gaffellibel	Ophiogomphus cecilia
	Bern II		HR IV	Libellen	Gevlekte witsnuitlibel	Leucorrhinia pectoralis
	Bern II		HR IV	Libellen	Groene glazenmaker	Aeshna viridis
	Bern II		HR IV	Libellen	Noordse winterjuffer	Sympecma annulata ssp. braueri
	Bern II		HR IV	Libellen	Oostelijke witsnuitlibel	Leucorrhinia albifrons
	Bern II		HR IV	Libellen	Rivierrombout	Gomphus flavipes ssp. flavipes
	Bern II		HR IV	Libellen	sierlijke witsnuitlibel	Leucorrhinia caudalis
	Bern II		HR IV	Nachtvlinders	Teunisbloempijlstaart	Proserpinus proserpina
	Bern II		HR IV	Reptielen	Gladde slang	Coronella austriaca ssp. austriaca
	Bern II		HR IV	Reptielen	Muurhagedis	Podarcis muralis ssp. brongniardii
	Bern II		HR IV	Reptielen	Zandhagedis	Lacerta agilis ssp. agilis
	Bern II		HR IV	Vissen	Steur	Acipenser sturio
	Bern II		HR IV	Zoogdieren	Hamster	Cricetus cricetus ssp. canescens
	Bern II		HR IV	Zoogdieren	Otter	Lutra lutra ssp. lutra
	Bern II		HR IV	Vleermuizen	Baardvleermuis	Myotis mystacinus ssp. mystacinus
	Bern II		HR IV	Vleermuizen	Bechsteins vleermuis	Myotis bechsteini
	Bern II		HR IV	Vleermuizen	Bosvleermuis	Nyctalus leisleri ssp. leisleri
	Bern II		HR IV	Vleermuizen	Brandts vleermuis	Myotis brandti ssp. brandti
	Bern II		HR IV	Vleermuizen	Franjestaart	Myotis nattereri
	Bern II		HR IV	Vleermuizen	Gewone grootoorvleermuis	Plecotus auritus ssp. auritus
	Bern II		HR IV	Vleermuizen	Grijze grootoorvleermuis	Plecotus austriacus ssp. austriacus
	Bern II		HR IV	Vleermuizen	Ingekorven vleermuis	Myotis emarginatus ssp. emarginatus
	Bern II		HR IV	Vleermuizen	Kleine dwergvleermuis	Pipistrellus pygmaeus
	Bern II		HR IV	Vleermuizen	Kleine hoefijzerneus	Rhinolophus hipposideros ssp. hipposideros
	Bern II		HR IV	Vleermuizen	Laatvlieger	Eptesicus serotinus ssp. serotinus
	Bern II		HR IV	Vleermuizen	Meervleermuis	Myotis dasycneme

Bern I	Bern II	Bon I	HR IV	categorie	soort	soort
	Bern II		HR IV	Vleermuizen	Kleine hoefijzerneus	Rhinolophus hipposideros ssp. hipposideros
	Bern II		HR IV	Vleermuizen	Laatvlieger	Eptesicus serotinus ssp. serotinus
	Bern II		HR IV	Vleermuizen	Meervleermuis	Myotis dasycneme
	Bern II		HR IV	Vleermuizen	Mopsvleermuis	Barbastella barbastellus
	Bern II		HR IV	Vleermuizen	Noordse vleermuis	Eptesicus nilssoni ssp. nilssoni
	Bern II		HR IV	Vleermuizen	Rosse vleermuis	Nyctalus noctula ssp. noctula
	Bern II		HR IV	Vleermuizen	Ruige dwergvleermuis	Pipistrellus nathusii
	Bern II		HR IV	Vleermuizen	Tweekleurige vleermuis	Vespertilio murinus ssp. murinus
	Bern II		HR IV	Vleermuizen	Vale vleermuis	Myotis myotis ssp. myotis
	Bern II		HR IV	Vleermuizen	Watervleermuis	Myotis daubentoni ssp. daubentoni
	Bern II		HR IV	Vleermuizen	Bruinvis	Phocoena phocoena ssp. phocoena
	Bern II		HR IV	Vleermuizen	Dwergpotvis	Kogia breviceps
	Bern II		HR IV	Zeezoogdieren	Gestreepte dolfijn	Stenella coeruleoalba
	Bern II		HR IV	Zeezoogdieren	Gewone dolfijn	Delphinus delphis
	Bern II		HR IV	Zeezoogdieren	Gewone spitsdolfijn	Mesoplodon bidens
	Bern II		HR IV	Zeezoogdieren	Grijze dolfijn	Grampus griseus
	Bern II		HR IV	Zeezoogdieren	Kleine zwaardwalvis	Pseudorca crassidens
	Bern II		HR IV	Zeezoogdieren	Narwal	Monodon monoceros
	Bern II		HR IV	Zeezoogdieren	Orca	Orcinus orca
	Bern II		HR IV	Zeezoogdieren	Tuimelaar	Tursiops truncatus ssp. truncatus
	Bern II		HR IV	Zeezoogdieren	Witflankdolfijn	Lagenorhynchus acutus
	Bern II		HR IV	Zeezoogdieren	Witsnuitdolfijn	Lagenorhynchus albirostris

BIJLAGE 4 - NATIONAAL BESCHERMDE SOORTEN ('ANDERE SOORTEN')

Onder dit beschermingsregime vallen de nationaal beschermde soorten als bedoeld in bijlage A en B van Wnb artikel 3.10 (respectievelijk) lid 1a en 1c. Internationaal staan deze vermeldt in bijlage 3 van de Conventie van Bern en bijlage 2 en 5 van de Habitatrichtlijn.

soortgroep	soort	soort	bescherming
Amfibieën	Alpenwatersalamander	Mesotriton alpestris	Andere soorten (bijlage A)
Amfibieën	Vinpootsalamander	Lissotriton helveticus	Andere soorten (bijlage A)
Amfibieën	Vuursalamander	Salamandra	Andere soorten (bijlage A)
Dagvlinders	Aardbeivlinder	Pyrgus malvae	Andere soorten (bijlage A)
Dagvlinders	Bosparemoervlinder	Melitaea athalia	Andere soorten (bijlage A)
Dagvlinders	Bruin dikkopje	Erynnis tages	Andere soorten (bijlage A)
Dagvlinders	Bruine eikenpage	Satyrium ilicis	Andere soorten (bijlage A)
Dagvlinders	Duinparemoervlinder	Argynnis niobe	Andere soorten (bijlage A)
Dagvlinders	Gentiaanblauwtje	Maculinea alcon	Andere soorten (bijlage A)
Dagvlinders	Grote paremoervlinder	Argynnis aglaja	Andere soorten (bijlage A)
Dagvlinders	Grote vos	Nymphalis polychloros	Andere soorten (bijlage A)
Dagvlinders	Grote weerschijnvlinder	Apatura iris	Andere soorten (bijlage A)
Dagvlinders	Iepenpage	Satyrium w-album	Andere soorten (bijlage A)
Dagvlinders	Kleine heivlinder	Hipparchia statilinus	Andere soorten (bijlage A)
Dagvlinders	Kleine ijsvogelvlinder	Limenitis camilla	Andere soorten (bijlage A)
Dagvlinders	Kommavvlinder	Hesperia comma	Andere soorten (bijlage A)
Dagvlinders	Sleedoornpage	Thecla betulae	Andere soorten (bijlage A)
Dagvlinders	Spiegeldikkopje	Heteropterus morpheus	Andere soorten (bijlage A)
Dagvlinders	Veenbesblauwtje	Plebejus optilete	Andere soorten (bijlage A)
Dagvlinders	Veenbesparemoervlinder	Boloria aquilonaris	Andere soorten (bijlage A)
Dagvlinders	Veenhooibeestje	Coenonympha tullia	Andere soorten (bijlage A)
Dagvlinders	Veldparemoervlinder	Melitaea cinxia	Andere soorten (bijlage A)
Dagvlinders	Zilveren maan	Boloria selene	Andere soorten (bijlage A)
Kevers	Vliegend hert	Lucanus cervus	Andere soorten (bijlage A)
Libellen	Beekrombout	Gomphus vulgatissimus	Andere soorten (bijlage A)
Libellen	Bosbeekjuffer	Calopteryx virgo	Andere soorten (bijlage A)
Libellen	Donkere waterjuffer	Coenagrion armatum	Andere soorten (bijlage A)
Libellen	Gevlekte glanslibel	Somatochlora flavomaculata	Andere soorten (bijlage A)
Libellen	Gewone bronlibel	Cordulegaster boltonii	Andere soorten (bijlage A)
Libellen	Hoogveenglanslibel	Somatochlora arctica	Andere soorten (bijlage A)
Libellen	Kempense heidelibel	Sympetrum depressiusculum	Andere soorten (bijlage A)
Libellen	speerwaterjuffer	Coenagrion hastulatum	Andere soorten (bijlage A)
Kreeftachtigen	Europese rivierkreeft	Astacus astacus	Andere soorten (bijlage A)
Reptielen	Adder	Vipera berus ssp. berus	Andere soorten (bijlage A)
Reptielen	Hazelworm	Anguis fragilis	Andere soorten (bijlage A)
Reptielen	Levendbarende hagedis	Zootoca vivipara	Andere soorten (bijlage A)
Reptielen	Ringslang	Natrix	Andere soorten (bijlage A)
Vissen	Beekdonderpad	Cottus rhenanus	Andere soorten (bijlage A)
Vissen	Beekprik	Lampetra planeri	Andere soorten (bijlage A)
Vissen	Elrits	Phoxinus phoxinus	Andere soorten (bijlage A)
Vissen	Gestippelde alver	Alburnoides bipunctatus	Andere soorten (bijlage A)
Vissen	Grote modderkruiper	Misgurnus fossilis	Andere soorten (bijlage A)
Vissen	Kwabaal	Lota	Andere soorten (bijlage A)
Zoogdieren-	Boommarter	Martes martes	Andere soorten (bijlage A)
Zoogdieren	Bunzing	Mustela putorius	Andere soorten (bijlage A)
Zoogdieren	Damhert	Dama dama	Andere soorten (bijlage A)
Zoogdieren	Das	Meles meles	Andere soorten (bijlage A)
Zoogdieren	Edelhert	Cervus elaphus	Andere soorten (bijlage A)
Zoogdieren	Eekhoorn	Sciurus vulgaris	Andere soorten (bijlage A)
Zoogdieren	Eikelmuis	Eliomys quercinus	Andere soorten (bijlage A)
Zoogdieren	Grote bosmuis	Apodemus flavicollis	Andere soorten (bijlage A)

Zoogdieren	Hermelijn	<i>Mustela erminea</i>	Andere soorten (bijlage A)
Zoogdieren	Molmuis	<i>Arvicola scherman</i>	Andere soorten (bijlage A)
Zoogdieren	Bunzing	<i>Mustela putorius</i>	Andere soorten (bijlage A)
Zoogdieren	Damhert	<i>Dama</i>	Andere soorten (bijlage A)
Zoogdieren	Das	<i>Meles</i>	Andere soorten (bijlage A)
Zoogdieren	Edelhert	<i>Cervus elaphus</i>	Andere soorten (bijlage A)
Zoogdieren	Eekhoorn	<i>Sciurus vulgaris</i>	Andere soorten (bijlage A)
Zoogdieren	Eikelmuis	<i>Eliomys quercinus</i>	Andere soorten (bijlage A)
Zoogdieren	Grote bosmuis	<i>Apodemus flavicollis</i>	Andere soorten (bijlage A)
Zoogdieren	Hermelijn	<i>Mustela erminea</i>	Andere soorten (bijlage A)
Zoogdieren	Molmuis	<i>Arvicola scherman</i>	Andere soorten (bijlage A)
Zoogdieren	Steenmarter	<i>Martes foina</i>	Andere soorten (bijlage A)
Zoogdieren	Veldspitsmuis	<i>Crocodyra leucodon</i>	Andere soorten (bijlage A)
Zoogdieren	Wezel	<i>Mustela nivalis</i>	Andere soorten (bijlage A)
Zoogdieren	Waterspitsmuis	<i>Neomys fodiens</i>	Andere soorten (bijlage A)
Zoogdieren	Gewone zeehond	<i>Phoca vitulina</i>	Andere soorten (bijlage A)
Zoogdieren	Grijze zeehond	<i>Halichoerus grypus</i>	Andere soorten (bijlage A)
Sporenplanten	Blaasvaren	<i>Cystopteris fragilis</i>	Andere soorten (bijlage B)
Sporenplanten	Groensteel	<i>Asplenium viride</i>	Andere soorten (bijlage B)
Sporenplanten	Schubvaren	<i>Ceterach officinarum</i>	Andere soorten (bijlage B)
Zaadplanten	Akkerboterbloem	<i>Ranunculus arvensis</i>	Andere soorten (bijlage B)
Zaadplanten	Akkerdoornzaad	<i>Torilis arvensis</i>	Andere soorten (bijlage B)
Zaadplanten	Akkerogentroost	<i>Odontites vernus</i> subsp. <i>vernus</i>	Andere soorten (bijlage B)
Zaadplanten	Beklierde ogentroost	<i>Euphrasia rostkoviana</i>	Andere soorten (bijlage B)
Zaadplanten	Berggamander	<i>Teucrium montanum</i>	Andere soorten (bijlage B)
Zaadplanten	Bergnachtorchis	<i>Platanthera montana</i>	Andere soorten (bijlage B)
Zaadplanten	Blauw guichelheil	<i>Anagallis arvensis</i> subsp. <i>foemina</i>	Andere soorten (bijlage B)
Zaadplanten	Bokkenorchis	<i>Himantoglossum hircinum</i>	Andere soorten (bijlage B)
Zaadplanten	Bosboterbloem	<i>Ranunculus polyanthemom</i> subsp. <i>nemorosus</i>	Andere soorten (bijlage B)
Zaadplanten	Bosdravik	<i>Bromopsis ramosa</i> subsp. <i>benekenii</i>	Andere soorten (bijlage B)
Zaadplanten	Brave hendrik	<i>Chenopodium bonus-henricus</i>	Andere soorten (bijlage B)
Zaadplanten	Brede wolfsmelk	<i>Euphorbia platyphyllos</i>	Andere soorten (bijlage B)
Zaadplanten	Breed wollegras	<i>Eriophorum latifolium</i>	Andere soorten (bijlage B)
Zaadplanten	Bruinrode wespenorchis	<i>Epipactis atrorubens</i>	Andere soorten (bijlage B)
Zaadplanten	Dennenorchis	<i>Goodyera repens</i>	Andere soorten (bijlage B)
Zaadplanten	Dreps	<i>Bromus secalinus</i>	Andere soorten (bijlage B)
Zaadplanten	Echte gamander	<i>Teucrium chamaedrys</i> subsp. <i>germanicum</i>	Andere soorten (bijlage B)
Zaadplanten	Franjgentiaan	<i>Gentianella ciliata</i>	Andere soorten (bijlage B)
	Geelgroene wespenorchis	<i>Epipactis muelleri</i>	Andere soorten (bijlage B)
Zaadplanten	Geplooid vrouwenmantel	<i>Alchemilla subcrenata</i>	Andere soorten (bijlage B)
Zaadplanten	Getande veldsla	<i>Valerianella dentata</i>	Andere soorten (bijlage B)
Zaadplanten	Gevlekt zonneroosje	<i>Tuberaria guttata</i>	Andere soorten (bijlage B)
Zaadplanten	Glad biggenkruid	<i>Hypochaeris glabra</i>	Andere soorten (bijlage B)
Zaadplanten	Gladde zegge	<i>Carex laevigata</i>	Andere soorten (bijlage B)
Zaadplanten	Groene nachtorchis	<i>Coeloglossum viride</i>	Andere soorten (bijlage B)
Zaadplanten	Groot spiegelklokje	<i>Legousia speculum-veneris</i>	Andere soorten (bijlage B)
Zaadplanten	Grote bosaardbei	<i>Fragaria moschata</i>	Andere soorten (bijlage B)
Zaadplanten	Grote leeuwenklauw	<i>Aphanes arvensis</i>	Andere soorten (bijlage B)
Zaadplanten	Honingorchis	<i>Herminium monorchis</i>	Andere soorten (bijlage B)
Zaadplanten	Kalkboterbloem	<i>Ranunculus polyanthemom</i> subsp. <i>polyanthemoides</i>	Andere soorten (bijlage B)
Zaadplanten	Kalketrip	<i>Centaurea calcitrapa</i>	Andere soorten (bijlage B)
Zaadplanten	Karthusieranjer	<i>Dianthus carthusianorum</i>	Andere soorten (bijlage B)
Zaadplanten	Karwijselie	<i>Selinum carvifolia</i>	Andere soorten (bijlage B)
Zaadplanten	Kleine ereprijs	<i>Veronica verna</i>	Andere soorten (bijlage B)
Zaadplanten	Kleine schorseneer	<i>Scorzonera humilis</i>	Andere soorten (bijlage B)
Zaadplanten	Kleine wolfsmelk	<i>Euphorbia exigua</i>	Andere soorten (bijlage B)

Zaadplanten	Kluwenklokje	<i>Campanula glomerata</i>	Andere soorten (bijlage B)
Zaadplanten	Knollathyrus	<i>Lathyrus linifolius</i>	Andere soorten (bijlage B)
Zaadplanten	Knolspirea	<i>Filipendula vulgaris</i>	Andere soorten (bijlage B)
Zaadplanten	Korensla	<i>Arnoseris minima</i>	Andere soorten (bijlage B)
Zaadplanten	Kranskarwij	<i>Carum verticillatum</i>	Andere soorten (bijlage B)
Zaadplanten	Kruiptijm	<i>Thymus praecox</i>	Andere soorten (bijlage B)
Zaadplanten	Lange zonnedauw	<i>Drosera longifolia</i>	Andere soorten (bijlage B)
Zaadplanten	Liggende ereprijs	<i>Veronica prostrata</i>	Andere soorten (bijlage B)
Zaadplanten	Moerasgamander	<i>Teucrium scordium</i>	Andere soorten (bijlage B)
Zaadplanten	Muurbloem	<i>Erysimum cheiri</i>	Andere soorten (bijlage B)
Zaadplanten	Naakte lathyrus	<i>Lathyrus aphaca</i>	Andere soorten (bijlage B)
Zaadplanten	Naaldenkervel	<i>Scandix pecten-veneris</i>	Andere soorten (bijlage B)
Zaadplanten	Pijlscheefkelk	<i>Arabis hirsuta</i> subsp. <i>sagittata</i>	Andere soorten (bijlage B)
Zaadplanten	Roggelelie	<i>Lilium bulbiferum</i> subsp. <i>croceum</i>	Andere soorten (bijlage B)
Zaadplanten	Rood peperboompje	<i>Daphne mezereum</i>	Andere soorten (bijlage B)
Zaadplanten	Rozenkransje	<i>Antennaria dioica</i>	Andere soorten (bijlage B)
Zaadplanten	Ruw pazelzaad	<i>Lithospermum arvense</i>	Andere soorten (bijlage B)
Zaadplanten	Scherpkruid	<i>Asperugo procumbens</i>	Andere soorten (bijlage B)
Zaadplanten	Schubzegge	<i>Carex lepidocarpa</i>	Andere soorten (bijlage B)
Zaadplanten	Smalle raai	<i>Galeopsis angustifolia</i>	Andere soorten (bijlage B)
Zaadplanten	Spits havikskruid	<i>Hieracium lactucella</i>	Andere soorten (bijlage B)
Zaadplanten	Steenbraam	<i>Rubus saxatilis</i>	Andere soorten (bijlage B)
Zaadplanten	Stijve wolfsmelk	<i>Euphorbia stricta</i>	Andere soorten (bijlage B)
Zaadplanten	Stofzaad	<i>Monotropa hypopitys</i>	Andere soorten (bijlage B)
Zaadplanten	Tengere distel	<i>Carduus tenuiflorus</i>	Andere soorten (bijlage B)
Zaadplanten	Tengere veldmuur	<i>Minuartia hybrida</i>	Andere soorten (bijlage B)
Zaadplanten	Trosgamander	<i>Teucrium botrys</i>	Andere soorten (bijlage B)
Zaadplanten	Veenbloembies	<i>Scheuchzeria palustris</i>	Andere soorten (bijlage B)
Zaadplanten	Vliegenorchis	<i>Ophrys insectifera</i>	Andere soorten (bijlage B)
Zaadplanten	Vroege ereprijs	<i>Veronica praecox</i>	Andere soorten (bijlage B)
Zaadplanten	Wilde averuit	<i>Artemisia campestris</i> subsp. <i>campestris</i>	Andere soorten (bijlage B)
Zaadplanten	Wilde ridderspoor	<i>Consolida regalis</i>	Andere soorten (bijlage B)
Zaadplanten	Wilde weit	<i>Melampyrum arvense</i>	Andere soorten (bijlage B)
Zaadplanten	Wolfskers	<i>Atropa bella-donna</i>	Andere soorten (bijlage B)
Zaadplanten	Zandwolfsmelk	<i>Euphorbia seguieriana</i>	Andere soorten (bijlage B)
Zaadplanten	Zinkviooltje	<i>Viola lutea</i> subsp. <i>calaminaria</i>	Andere soorten (bijlage B)

BIJLAGE 5 - SOORTEN MET EEN VRIJSTELLING

Uitgezonderd:

	Geen vrijstelling
1	Vrijstelling voor ingrepen aan bebouwing en erven.
2	Tijdelijke vrijstelling van juli t/m september
3	Tijdelijke vrijstelling van 15 augustus tot 15 oktober
4	Tijdelijke vrijstelling periode maart en april en periode juli t/m september
5	Tijdelijke vrijstelling van 15 augustus t/m februari

	Drente	Flevoland	Friesland	Gelderland	Groningen	Limburg	Noord- Brabant	Noord-Holland	Overijssel	Utrecht	Zeeland	Zuid-Holland	ANWvB RN art 3.31
zoogdieren													
Aardmuis													
Bosmuis													
Bunzing													
Dwergmuis													
Dwergspitsmuis													
Eekhoorn						4							
Egel													
Gewone bosspitsmuis													
Haas													
Hermelijn													
Huisspitsmuis		1											
Konijn													
Ondergrondse woelmuis													
Ree													
Rosse woelmuis													
Steenmarter						5							
Tweekleurige bosspitsmuis													
Veldmuis		1											
Vos													
Wezel													
Woelrat													
Amfibieën en reptielen													
Bruine kikker													
Gewone pad													
Hazelworm						2							
Kleine watersalamander													
Levendbarende hagedis						3							
Meerkikker													
Bastaardkikker													

